

Θεσμικά αντίβαρα και λαϊκή κυριαρχία: με αφορμή την πρόιμη αμερικανική εμπειρία της δεύτερης προεδρικής θητείας D. Trump

Dr Αικατερίνα Παπανικολάου

Δικηγόρος,

τ. Μέλος στην Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών

Στη διάχυτη διεθνή ανησυχία για την κατεύθυνση του πολιτικού συστήματος στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (εφεξής: ΗΠΑ), όπως αυτή αποτυπώνεται στη σχετική συζήτηση που διεξάγεται εντατικά από τις αρχές του 2025, είναι φανερό ότι έχουν υποχωρήσει σημαντικά οι βεβαιότητες για την αποτελεσματικότητα του ρόλου που καλούνται να διαδραματίσουν, εκ της καταστατικής τους αποστολής, τα υπάρχοντα θεσμικά αντίβαρα. Εστιάζοντας ειδικότερα στη δικαιοσύνη και στην αποτρεπτική της επάρκεια ως προς την αποκατάσταση των στρεβλώσεων κατά τη διαφαινόμενη υπερεπέκταση των κυβερνητικών αρμοδιοτήτων, η κλασική συζήτηση για τη διάκριση των λειτουργιών à l' américaine καθίσταται επίκαιρη εκ νέου.

Είναι γεγονός ότι οι προβληματισμοί για την ποιότητα της δημοκρατίας και την κρίση δημοκρατικής αντιπροσώπευσης, καθώς και ο φόβος προϊούσας ταύτισης των δημοκρατικών κυβερνήσεων με οικονομικά και επιχειρηματικά συμφέροντα, δεν συμπίπτουν με την έναρξη της δεύτερης κυβερνητικής θητείας Trump. Προηγούνται αυτής και συνδέονται με ευρύτερες αγωνίες για την πολιτική εμπέδωση αυταρχικών καθεστώτων ως προνομιακών υποδοχέων της λαϊκής ματαιώσης από τις εγγενείς και επίκτητες ατέλειες της δημοκρατικής διακυβέρνησης.

Πράγματι, ωστόσο, το ζήτημα της αποτελεσματικής ενεργοποίησης των θεσμικών αντιβάρων έναντι της μαξιμαλιστικής αντίληψης, διά της οποίας η διοίκηση οριοθετεί τις αρμοδιότητές της κατά την υλοποίηση του κυβερνητικού έργου, απασχολεί, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, τον δημόσιο διάλογο στη διάρκεια της δεύτερης θητείας Trump. Και είναι αλήθεια ότι σ' αυτή την αγωνία δύσκολα θα μπορούσε να διακρίνει κανείς ανέξοδη ρητορεία ή προθέσεις συγκυριακής εντυπωσιοθηρίας. Η συρρίκνωση κρίσιμων ατομικών ελευθεριών ως παράπλευρη συνέπεια εφαρμογής κεντρικών δημόσιων πολιτικών εγγράφεται στην καταγιγιστική ροή γεγονότων που παράγουν αδιαλείπτως –σχεδόν σε καθημερινή βάση– ειδήσεις.

Στις λίγες σκέψεις που ακολουθούν, θα επιχειρηθεί η αποτύπωση ενός ενδεικτικού υποσυνόλου υποθέσεων, οι οποίες επέτειναν τον προβληματισμό περί θεσμικής αποσταθεροποίησης του αμερικανικού πολιτικού συστήματος, κυρίως ως προς το αν και κατά πόσο ο αντίκτυπός τους συνιστά μαρτυρία αξιοποιήσιμη ως μέρος της ευρύτερης προβληματικής. Περαιτέρω, θα αποπειραθούμε να καταγράψουμε τις συνέπειες πρόσφατων δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες έκριναν ως μη σύννομα κυβερνητικά μέτρα, και να κατανοήσουμε κάποιες από τις επιμέρους παραμέτρους της πολύπλοκης πραγματικότητας που έχει διαμορφωθεί ως προς τη λειτουργία των θεσμικών αντιβάρων στην παρούσα φάση της αμερικανικής δημοκρατίας.

Ειδικότερα, θα εστιάσουμε στη λειτουργία των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων δικαστηρίων ως κλασικών μηχανισμών ελέγχου της νομιμότητας των διοικητικών αποφάσεων, αφήνοντας εκτός συζήτησης το δικαιοδοτικό έργο του Supreme Court. Τούτο συμβαίνει όχι μόνο για λόγους

οικονομίας της ανάπτυξης, αλλά και διότι, σήμερα, οι εγκαθιδρυμένοι, ήδη από τη συγκρότηση του οργάνου, συσχετισμοί πλειοψηφίας – μειοψηφίας προδιαγράφουν, σε μεγάλο βαθμό, την πορεία των υποθέσεων που άγονται ενώπιον του Supreme Court¹.

Υπομνηστικά σημειώνουμε ότι ο ορισμός των δικαστών στα ομοσπονδιακά δικαιοδοτικά όργανα των ΗΠΑ –από τον Πρόεδρο, κατόπιν εγκριτικής γνώμης της Γερουσίας– βρίσκεται στην αφετηρία της διαχρονικής και συχνά όχι αβάσιμης ανησυχίας για το ενδεχόμενο όσμωσης των δικαστικών αρχών με την εκτελεστική λειτουργία· ειδικά, όταν τα επίδικα αφορούν τη θέση σε εφαρμογή εριζόμενων δημόσιων πολιτικών, καθοριστικών, ωστόσο, για την υλοποίηση προγραμματικών κυβερνητικών δεσμεύσεων. Κι ενώ η παρεμβολή της Γερουσίας στη διαδικασία μοιάζει να μετριάζει τον κίνδυνο αδιαμεσολάβητης επιλογής των δικαστών από το ανώτατο όργανο της εκτελεστικής εξουσίας, τελικώς, η πραγματικότητα δεν παραλλάσσει δραματικά. Οι πλειοψηφικοί συσχετισμοί εντός της Γερουσίας επαληθεύουν, κατά κανόνα, την καθοριστική προεδρική βούληση και ευθύνονται για την απροσχημάτιστη ετεροθεώρηση των δικαστών ως ενεργών παραγόντων του κομματικού παιγνίου. Η ομόφωνη έγκριση πάντως του συντηρητικού Antonin Gregory Scalia, προταθέντος από τον πρόεδρο Ronald Reagan² ή η συντριπτική πλειοψηφία που διαμορφώθηκε υπέρ της εκλογής της προοδευτικής Ruth Bader Ginsburg, προταθείσας από τον πρόεδρο Bill Clinton³, δεν κλονίζουν τον κανόνα της προσχώρησης των μελών της Γερουσίας σε παραταξιακές επιλογές.

Στην αμερικανική πολιτική θεωρία γίνεται μάλιστα, ειδικότερα, λόγος για τη στρατηγική πρόωρων συνταξιοδοτήσεων, σε περιόδους που συνδέονται με επικείμενες εκλογές, προκειμένου να δοθεί χρόνος στον εν ενεργεία πρόεδρο να δεσμεύσει με επιλογές του θέσεις δικαστών, γενικώς και με έμφαση σε κρίσιμες δικαστικές περιφέρειες⁴. Ομοίως, η επιλογή δικαστών με υπόρρητη πρόταξη

¹ Θυμίζουμε – εντελώς επιγραμματικά – ότι οι εννέα δικαστές – μέλη του δικαστηρίου ορίζονται από τον Πρόεδρο με ισόβια θητεία, μετά από έγκριση της Γερουσίας - βλ. Article II, section 2 U.S. Constitution: “[The President] ... shall nominate, and by and with the advice and consent of the Senate, shall appoint ... judges of the Supreme Court”. Στην παρούσα συγκρότηση του οργάνου, τα έξι από τα εννιά μέλη ορίστηκαν από προέδρους προερχόμενους από το ρεπουμπλικανικό κόμμα.

² Η επιλογή από τον πρόεδρο Ronald Reagan έλαβε χώρα στις 7 Ιουλίου 1986, ενώ η εγκριτική διαδικασία στη Γερουσία περαιώθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 1986, με ψήφους 98 – 0. Η υποψηφιότητα του Antonin Gregory Scalia όχι μόνο δεν προκάλεσε αντιπαραθέσεις μεταξύ Ρεπουμπλικανών και Δημοκρατικών, αλλά ιστορικά συγκαταλέγεται μεταξύ των αξιομνημόνευτων περιπτώσεων θεσμικού consensu.

³ Η επιλογή από τον πρόεδρο Bill Clinton έλαβε χώρα στις 22 Ιουνίου 1993, ενώ η εγκριτική διαδικασία στη Γερουσία περαιώθηκε στις 3 Αυγούστου 1993, με ψήφους 96-3. Η συζήτηση ως προς την άρνηση της υποψηφίας να διατυπώσει τις θέσεις της επί ζητημάτων περί των οποίων πιθανολόγησε ότι στην πορεία της θητείας της θα καλούνταν να τοποθετηθεί με την ψήφο της υπήρξε το πιο αξιομνημόνευτο γεγονός της διαδικασίας – κι εδώ όμως, όχι με παραταξιακά, διχαστικά κριτήρια -.

⁴ Βλ. Deschler J., Sen M. “The role of judge ideology in strategic retirements in U.S. Federal Courts”, *Journal of Law & Empirical Analysis*, 2024 [vol. (1), iss. (1)], σελ. 98 επ. στο [The Role of Judge Ideology in Strategic Retirements in U.S. Federal Courts - John Deschler, Maya Sen, 2024](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Pérez-Linan A., Araya I.A., “Strategic retirement in comparative perspective: Supreme Court justices in presidential regimes”, *Journal of Law and Courts*, 2017, vol. (5), iss. (2), σελ. 173 επ. στο [Strategic Retirement in Comparative Perspective: Supreme Court Justices in Presidential Regimes | Journal of Law and Courts | Cambridge Core](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

του ηλικιακού κριτηρίου⁵ εγγράφεται στον ίδιο μεθοδολογικό σχεδιασμό χρονικής διεύρυνσης του πολιτικού ελέγχου της δικαιοσύνης⁶.

Αν, παράλληλα προς τον τρόπο επιλογής των μελών του δικαστικού σώματος, συνεκτιμηθεί η αρμοδιότητα των αμερικανικών δικαστηρίων να διαπιστώνουν, πριν την *in concreto* εφαρμογή του νόμου στην κάθε έκαστη υπόθεση, τη συμβατότητά του προς την υπερκείμενη συνταγματική τάξη, γίνεται εύκολα κατανοητή η πολιτική επιδραστικότητα των δικαστικών λειτουργιών στα επίδικα της συγκυρίας. Ήδη από την εποχή που ο Alexis de Tocqueville εξίσωνε την επιρροή των δικαστών με εκείνη που διαθέτουν τα πλέον ισχυρά πολιτικά όργανα, ήταν σαφές ότι «*οι αμερικανοί δικαστές μετείχαν στην πολιτική αρένα εκόντες άκοντες*»⁷. Η ανάγκη πρόσληψης του περιεχομένου κάθε εφαρμοζόμενης διάταξης κατά τρόπο εναρμονισμένο προς την ιδρυτική βούληση των συντακτικών πατέρων εμπλέκει αναπόφευκτα τους ερμηνευτές του κανόνα δικαίου με την πρώτη ύλη της –ενίοτε ζέουσας– πολιτικής επικαιρότητας. Στην κρίσιμη τούτη διάσταση του δικαιοδοτικού έργου, ερείδεται εν πολλοίς η συνάφεια των μελών του δικαστικού σώματος με τη ρευστή πραγματικότητα του πολιτικού παιγνίου.

⁵ Και προφανώς όχι ευθέως, καθώς σε μια τέτοια περίπτωση, η διάταξη θα ήταν ελεγκτέα ως εισάγουσα διακριτική μεταχείριση λόγω ηλικίας. Στο σημείο αυτό, η ανάγκη πολιτικού ελέγχου εκτοπίζει τους αυτοπεριορισμούς των ιδιαιτέρως ευαισθητοποιημένων φορέων του αμερικανικού δημόσιου λόγου ως προς τα κριτήρια πολιτικής ορθότητας, όπως εν προκειμένω, οι ηλικιακοί περιορισμοί των επιλεγσόμενων δικαστικών λειτουργιών.

⁶ Βλ. ενδεικτικά, Curry T.A., Hurwitz M.S., “Strategic retirements of elected and appointed justices: a hazard model approach”, *The Journal of Politics*, 2016 [vol. (78) no (4)], σελ. 1061 επ., στο [Strategic Retirements of Elected and Appointed Justices](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Stolzenberg R.M., Lindgren J., “Retirement and death in office of U.S. Supreme Court justices”, *Demography*, 2010, vol. (47), no (2), σελ. 269 επ.

⁷ Ο Alexis de Tocqueville θεωρούσε τη δέσμευση του δικαστή από τον υπέρτερο συνταγματικό κανόνα ως έρεισμα της υποχρέωσης και του «*φυσικού δικαιώματός του*» (“*natural right of every magistrate*”, κατά την ακριβή διατύπωση στο πρωτότυπο κείμενο) να παραμερίσει κάθε νομοθετική διάταξη, μη συμβατή προς τις επιταγές του Συντάγματος. Και συνεχίζοντας διαπιστώνει ότι «*υπό αυτή την έννοια, η εξουσία με την οποία περιβάλλει το αμερικανικό Σύνταγμα τους δικαστές κατά τον έλεγχο αντισυνταγματικότητας της εφαρμοζόμενης διάταξης, συνιστά ένα από τα πιο ισχυρά αντίβαρα που έχουν ποτέ επινοηθεί ενάντια στην [πλειοψηφική] τυραννία των κοινοβουλευτικών συνελεύσεων*» – βλ. TOCQUEVILLE (A. de), *Democracy in America*, 1831 - Chicago, University of Chicago Press, 2002 – κυρίως, Chapter VI: Judicial power in the United States -.

Τόσο η ισοβιότητα⁸ όσο και η διασφάλιση του υπηρεσιακού και μισθολογικού status των δικαστών⁹ θεωρούνταν ανέκαθεν παράμετροι εγγυητικές της ανεξαρτησίας του λειτουργήματος¹⁰. Ούτε αυτά τα εγγύα, ωστόσο, στεγανοποιούν εν τοις πράγμασι, αμετάκλητα τις δικαστικές κρίσεις έναντι επιρροών που ανιχνεύονται κατά βάση, στα πολιτικά περιβάλλοντα προέλευσης των δικαστών¹¹.

Οι επιλογές, πάντως, για τη στελέχωση των δικαστηρίων στη διάρκεια της πρώτης θητείας Trump συνδέθηκαν κατά κύριο λόγο, με τη δεξαμενή της *Federalist Society*, της πιο γνωστής και πλέον επιδραστικής ένωσης νομικών συντηρητικού προσανατολισμού. Πρόκειται για την πολυπληθέστερη –τα μέλη της υπερβαίνουν τις ενενήντα χιλιάδες– σωματειακή οργάνωση, η οποία υφίσταται από το 1982. Έκτοτε, έχει συμβάλλει συστηματικά στην εμπέδωση θέσεων οι οποίες, προκρίνοντας την προσήλωση στο συνταγματικό γράμμα ως αποκλειστικό ερμηνευτικό κριτήριο της βούλησης των ιδρυτικών προπατόρων (originalism and textualism), συναρτούν το καθήκον των δικαστών αποκλειστικά με «την εφαρμογή του νόμου ως έχει και όχι ως έπρεπε να έχει». Υπό αυτή την οπτική, ο καταστατικός προορισμός των πολιτειακών οργάνων κατατείνει στη διασφάλιση των ελευθεριών, ενώ ο κανόνας της διάκρισης των λειτουργιών συνιστά

⁸ Βλ. την κλασική διατύπωση του σχετικού επιχειρήματος ήδη από τον Alexander Hamilton in *The Federalist* no 78, 28 May 1788, *The Judiciary Department*: “If, then, the courts of justice are to be considered as the bulwarks of a limited Constitution against legislative encroachments, this consideration will afford a strong argument for the permanent tenure of judicial offices, since nothing will contribute so much as this to that independent spirit in the judges which must be essential to the faithful performance of so arduous a duty. ... That inflexible and uniform adherence to the rights of the Constitution, and of individuals, which we perceive to be indispensable in the courts of justice, can certainly not be expected from judges who hold their offices by a temporary commission” στο [Federalist 78 \(1788\) | Constitution Center](#), (πρόσβαση 29.12.2025). Η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας των δικαστών άλλωστε, δεν προσβλέπει στον προσπορισμό προσωπικών προνομίων, αλλά στην προαγωγή των αρχών του κράτους δικαίου – βλ. Rehnquist W. H., 2004 Year End Report on the Federal Judiciary, σελ. 4 στο [2004 Year-End Report](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

⁹ Ομοίως, βλ. και εδώ την επί της αρχής προσέγγιση του Alexander Hamilton in *The Federalist* no 79, 28 May 1788: «Μετά την ισοβιότητα του αξιώματος, τίποτα δεν συμβάλλει περισσότερο στην ανεξαρτησία των δικαστών από την πρόβλεψη σταθερού εισοδήματος διαβίωσης. ... Κατά τα γενικώς ισχύοντα για την ανθρώπινη φύση, είναι δύσκολο να αντισταθεί κανείς [και να παραμείνει ανεπηρέαστος], όταν το βιοτικό του επίπεδο δεν είναι διασφαλισμένο έναντι της εξουσίας» -στο [The Federalist No. 79, \[28 May 1788\]](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

¹⁰ Η ισοβιότητα και η διασφάλιση προσόδων ήταν αναγκαία κατά τον Α. Hamilton κυρίως για να αντισταθμιστεί η γενεαλογική αδυναμία της δικαστικής λειτουργίας. Μη διαθέτοντας την παραμικρή επιρροή «ούτε στο ζήφορ [στα όπλα], ούτε στο δημόσιο ταμείο», η δικαστική λειτουργία εμφανίζονταν από θέσεως ως η πλέον ανίσχυρη μεταξύ των τριών εξουσιών. Και επειδή ακριβώς ο ίδιος θεωρούσε την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης έναντι της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας ως εγγυητική προϋπόθεση της ελευθερίας, η θωράκισή της παρίσταται ως αναγκαιότητα – βλ. ομοίως, Hamilton A. *The Federalist* no 78, 28 May 1788, *The Judiciary Department* – στο [Federalist 78 \(1788\) | Constitution Center](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

¹¹ Στην πρόσφατη συζήτηση και υπό την ακραία εκδοχή του επιχειρήματος περί κανονικοποίησης της ρητής τοποθέτησης των υποψήφιων δικαστών σε σχέση με τις πολιτικές τους θέσεις ως μέρος της διαδικασίας επιλογής, έχει υποστηριχθεί ότι μια τέτοια εξέλιξη δεν θα έπρεπε να εκπληχθεί. Σύμφωνα με τον Robert Luther III, καθηγητή νομικής στο Πανεπιστήμιο George Mason: «Δεν πρόκειται για κάτι καινούριο, ούτε ασφαλώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως “όρκος πίστης”, ούτε ως υπόρρητη δέσμευση προεξοφλούσα την ευνοϊκή κρίση [των υποψήφιων δικαστών] υπέρ της διοίκησης. - [Τουναντίον], πρόκειται απλώς για την αναγνώριση του προφανούς – το οποίο συνίσταται στο δικαίωμα του προέδρου Trump να γνωρίζει τις απόψεις των υποψήφιων δικαστών σε σχέση με τη διάκριση των εξουσιών, πριν επενδύσει πολιτικό κεφάλαιο σε καθεμιά από τις υποψήφιες επιλογές του» - βλ. in Thomsen J., “Trump Finds New Legal Obstacles From His Own Judicial Appointees”, news.bloomberglaw.com, 17 April 2025 στο [Trump Finds New Legal Obstacles From His Own Judicial Appointees](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

κατευθυντήρια ερμηνευτική αρχή του συνόλου του συνταγματικού οικοδομήματος¹². Περαιτέρω, η ένωση εστιάζει στην προαγωγή θέσεων αναγόμενων στον πυρήνα του ορθόδοξου οικονομικού φιλελευθερισμού, με έμφαση, μεταξύ άλλων, στην ιερότητα της ατομικής ιδιοκτησίας, της απρόσκοπτης επιχειρηματικής δράσης, του δικαιώματος οπλοχρησίας, της ελευθερίας του λόγου κοκ¹³.

Συναφώς, η Maya Sen, καθηγήτρια στο Harvard Kennedy School, από τις πλέον εξειδικευμένες ερευνήτριες σε ζητήματα στελέχωσης και λειτουργίας του δικαστικού σώματος, είχε ήδη προγνώσει, από τις αρχές του 2025, ότι ο ορισμός δικαστών στη δεύτερη θητεία Trump αναμένονταν επί τη βάσει κατ' εξοχήν προσωποπαγών επιλογών, με γνώμονα, δηλαδή, πρωτίστως την αφοσίωση των υποψηφίων στον ίδιο τον πρόεδρο¹⁴.

Σημειολογικά παραμένει ενδιαφέρουσα μια σπάνια δημόσια αποστροφή, από παρέμβαση του προέδρου του Supreme Court, John Roberts, με αφορμή αναφορά του προέδρου Trump σε δικαστική απόφαση εκδοθείσα το 2018 από δικαστή ορισθέντα από τον πρόεδρο Barack Obama. Επρόκειτο για απόφαση, η οποία έκρινε ως μη σύννομα μέτρα της προωθούμενης από τη διοίκηση Trump, αντιμεταναστευτικής πολιτικής¹⁵. Επ' αυτού, ο πρόεδρος του Supreme Court υπενθύμισε ότι «δεν υπάρχουν δικαστές αναφερόμενοι στον Obama ή δικαστές αναφερόμενοι στον Trump, δικαστές αναφερόμενοι στον Bush ή δικαστές αναφερόμενοι στον Clinton. Υπάρχει τουναντίον, ένα εξαιρετικό σώμα αφοσιωμένων δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι εισφέρουν τον καλύτερο εαυτό τους για να αποδώσουν δικαιοσύνη ισότιμα στο πλαίσιο κάθε υπόθεσης που άγεται ενώπιόν τους.

¹² Επί λέξει, από την επίσημη καταγραφή των σκοπών της ένωσης: “*The Federalist Society for Law and Public Policy Studies is a group of conservatives and libertarians interested in the current state of the legal order. It is founded on the principles that the state exists to preserve freedom, that the separation of governmental powers is central to our Constitution, and that it is emphatically the province and duty of the judiciary to say what the law is, not what it should be. The Society seeks both to promote an awareness of these principles and to further their application through its activities*” – βλ. σχετικά in *The Federalist Society* στο [The Federalist Society](#) – ενότητα [About Us](#), (πρόσβαση 29.12.2025). Βλ. επίσης, ενδιαφέρουσα επικαιροποίηση των δεδομένων περί αρχής διάκρισης των λειτουργιών in Posner E.A., “Balance-of-powers arguments, the structural constitution, and the problem of executive “underenforcement”, *University of Pennsylvania Law Review*, 2016 (164), σελ. 1677 επ. στο [Balance-of-Powers Arguments, the Structural Constitution, and the Problem of Executive “Underenforcement”](#), (πρόβαση 03.01.2026).

¹³ Βλ. περί των δομικών στοιχείων που συγκροτούν τους ιδεολογικούς άξονες της *Federalist Association* in [www.britannica.com](#), στο [Federalist Society | Founding, Membership, Agenda, & Supreme Court | Britannica](#), (πρόβαση 29.12.2025).

¹⁴ Βλ. σχετικά in Norwood C., Rummler O., “The 19th Explains: How Trump has shaped federal courts and what we can expect next”, *19thnews.org*, 3 January 2025, στο [How Trump’s impact on the federal judiciary could be different this time](#), (πρόσβαση 03.01.2026). Σημειωτέον επίσης ότι ικανό υποσύνολο των εν ενεργεία δικαστών αυτή την περίοδο, είχε ήδη εγκαθιδρυθεί κατά την πρώτη θητεία της διοίκησης Trump – βλ. περισσότερα και ακριβέστερα στοιχεία για τα σχετικά ποσοστά των κρίσιμων τοποθετήσεων in King J. M., McAndrews P., Ostrander I., “President Trump and the politics of judicial nominations”, *Justice System Journal*, 2022 [43(4)], σελ. 524 επ.

¹⁵ Συγκεκριμένα, επρόκειτο για προσωρινή διαταγή (temporary restraining order) που εξέδωσε ο ομοσπονδιακός δικαστής Jon S. Tigar, στις 19 Νοεμβρίου 2018, στην υπόθεση *East Bay Sanctuary Covenant v. Trump* – βλ. United States District Court for the Northern District of California, *East Bay Sanctuary Covenant v. Trump* (no 3:18-cv-06810-JST), 19 November 2018. Η υπόθεση αφορούσε τον περιορισμό του δικαιώματος υποβολής αίτησης ασύλου, όταν οι εισερχόμενοι στην αμερικανική επικράτεια δεν διέρχονταν από τα επίσημα σημεία υποδοχής των σχετικών αιτήσεων - βλ. Liptak A., “Rebuking talk from Trump, Roberts calls impeaching judges over rulings improper”, *The New York Times*, 18 March 2025 -.

Αυτό το ανεξάρτητο δικαστικό σώμα είναι κάτι για το οποίο θα πρέπει να είμαστε όλοι ευγνώμονες»^{16, 17}.

I. Δικαστική λειτουργία και executive orders ως προεδρική προνομία

Στην ειδησεογραφία των τελευταίων μηνών για τα τεκταινόμενα στις ΗΠΑ, είναι πολλές και σημαντικές οι υποθέσεις που δοκιμάζουν τα όρια της κοινωνικής συνοχής, της πολιτικής ως συλλογικής διεκδίκησης, αλλά και της δικαστικής κρίσης ως κατ' εξοχήν μηχανισμού αποκατάστασης της νομιμότητας. Το ανατρεπτικό κοινωνικό και πολιτικό πονημ, όπως καταγράφεται, δεν συνίσταται μόνο στην ανατροπή παραδεδομένων αντιλήψεων ως προς τον τρόπο λειτουργίας των πολιτειακών θεσμών, ούτε στην απόκλιση από εμπεδωμένες αξιακές επιλογές του νομικού πολιτισμού. Αφορά επιπλέον –και αυτό, κυρίως, ενδιαφέρει στο πλαίσιο της παρούσας ανάπτυξης, ειδικά ως προς την οριοθέτηση των ατομικών δικαιωμάτων– το αποτύπωμα των επιχειρούμενων, από τη νέα κυβέρνηση, μεταβολών, στη βασική αντίληψη περί ισότητας και ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας –του αυτοπροσδιορισμού περιλαμβανομένου, καθ' υπέρβαση των βιολογικών κριτηρίων περί φύλου.

A. DOGE και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα

Μια τέτοια υπόθεση συνδέεται με την πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα του συνόλου των φορολογουμένων στη χώρα. Πρόκειται για δεδομένα ειδικών κατηγοριών –στην ιδιόλεκτο των επίμαχων διοικητικών εγγράφων περιγράφονται ως «ιδιαιτέρως ευαίσθητες πληροφορίες για προσωπικά και φορολογικά δεδομένα» εκατομμυρίων Αμερικανών¹⁸. Μεταξύ των πρώτων

¹⁶ Επί λέξει, η πρωτότυπη διατύπωση του προέδρου John Roberts είχε ως εξής: “*We do not have Obama judges or Trump judges, Bush judges or Clinton judges. What we have is an extraordinary group of dedicated judges doing their level best to do equal right to those appearing before them. The independent judiciary is something we should all be thankful for*”.

¹⁷ Δύο χρόνια αργότερα, έτερη συνηγορία υπέρ της ανεξαρτησίας του σώματος καταγράφεται επίσης από τον πρόεδρο John Roberts ως απάντηση σε δηλώσεις του δημοκρατικού γερουσιαστή και επικεφαλής των δημοκρατικών στη Γερουσία, Chuck Schumer. Συγκεκριμένα, με αφορμή την εκδίκαση ενώπιον του Supreme Court, υπόθεσης σχετικά με το δικαίωμα στην άμβλωση, ο Chuck Schumer δήλωσε απευθυνόμενος κατά των ορισθέντων από τον πρόεδρο Trump δικαστών Neil M. Gorsuch και Brett M. Kavanaugh: «*Έχετε ανοίξει τους ασκούς του Αιόλου και θα κληθείτε να καταβάλετε το τίμημα. Δεν έχετε ιδέα τι θα αντιμετωπίσετε, εάν προχωρήσετε σ’ αυτές τις απαράδεκτες αποφάσεις*». Επ’ αυτών, η απάντηση του προέδρου έχει ως εξής: «*Οι δικαστές έχουν επίγνωση της υποχρέωσής τους να αντιμετωπίσουν την κριτική των αποφάσεών τους ως αναπόσπαστο τμήμα της αποστολής τους. Τέτοιου είδους απειλητικές δηλώσεις ωστόσο, προερχόμενες μάλιστα από αξιωματούχους εκ των υψηλότερων κυβερνητικών κλιμακίων, δεν είναι μόνο απρεπείς, αλλά και επικίνδυνες. Το σύνολο των μελών του δικαστηρίου θα συνεχίσουμε να ασκούμε τα καθήκοντά μας, χωρίς φόβο ή μεροληψία, απ’ οπουδήποτε κι αν προέρχονται οι προκλήσεις*». Τέλος, στην ετήσια απολογιστική έκθεση του 2024 περί της ομοσπονδιακής δικαιοσύνης, ο John Roberts σημειώνει: «*Οι προσπάθειες εκφοβισμού των δικαστών κατά την άσκηση του δικαιοδοτικού τους έργου είναι ανάρμοστες, επιβάλλεται δε αρμοδίως η άμεση και αποφασιστική αντιμετώπισή τους. Ασφαλώς και οι φορείς δημόσιων αξιωματών διατηρούν το δικαίωμα κριτικής των δικαστικών αποφάσεων, πλην οφείλουν να έχουν επίγνωση ότι η αμετροπέπια κατά τη διατύπωση των απόψεών τους, ειδικά όταν οι θέσεις τους στρέφονται κατά δικαστών, ενδέχεται να υποκινήσει επικίνδυνες αντιδράσεις και από άλλους*» - βλ. 2024 Year End Report on the Federal Judiciary, σελ. 7 στο [2024year-endreport.pdf](#), (πρόβαση 03.01.2026).

¹⁸ Η συζήτηση αφορά την υπόθεση *Alliance for Retired Americans v. Bessent* - βλ. Democracy Docket, “Washington, D.C. DOGE Department of Treasury Access Challenge, *Alliance for Retired Americans v. Bessent*”, 3 February 2025 στο [Court Cases - Washington, D.C. DOGE Department of Treasury Access Challenge - Democracy Docket](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

διαταγμάτων που υπέγραψε ο πρόεδρος Trump, υπήρξε το εκτελεστικό διάταγμα 14158 (executive order 14158), διά του οποίου ιδρύθηκε ειδική διοικητική δομή κυβερνητικής αποδοτικότητας (Department of Government Efficiency - DOGE)¹⁹, με καταστατική αποστολή τον λειτουργικό εξορθολογισμό, την τεχνολογική αναβάθμιση και τον μερικό ανασχεδιασμό της δημόσιας διοίκησης.

Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων των στελεχών του νεοσυσταθέντος οργανισμού προβλέφθηκε η δυνατότητα πρόσβασής τους στα μη διαβαθμισμένα ηλεκτρονικά συστήματα και αρχεία των κυβερνητικών υπηρεσιών²⁰. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα το Υπουργείο Οικονομικών, προβλέφθηκε η απρόσκοπτη πρόσβαση των στελεχών του DOGE στο σύνολο των ηλεκτρονικών βάσεων της υπηρεσίας –περιλαμβανομένων και εκείνων όπου καταχωρίζονται ευαίσθητες πληροφορίες σε σχέση με το φορολογικό, κοινωνικοασφαλιστικό προφίλ, προνοιακά επιδόματα, παροχές για ειδικές δυσίατες ή ανίατες παθήσεις, τραπεζικούς λογαριασμούς και οφειλές των διοικουμένων.

Το βασικό επιχείρημα των προσφευγόντων κατά της συγκεκριμένης απόφασης αφορούσε την παραβίαση θεμελιωδών κανόνων προστασίας ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων εκατομμυρίων φορολογουμένων, καθώς επίσης και κανόνων ασφάλειας των πληροφορικών συστημάτων²¹. Είναι μάλιστα άξιο επισήμανσης το γεγονός ότι μία από τις προσφυγές ασκήθηκε από δεκαεννέα γενικούς εισαγγελείς προερχόμενους από ισάριθμες δημοκρατικές πολιτείες²². Επί των προσφυγών αυτών, οι αρχικές προσωρινές διαταγές που εκδόθηκαν²³ απέτρεψαν άμεσα την

¹⁹ Στο μεταξύ, το τμήμα καταργήθηκε στις 23 Νοεμβρίου 2025 – βλ. σχετικά in ROZEN (C.), “Musk’s DOGE ‘doesn’t exist’ anymore with eight months left on charter”, *Independent*, 23 November 2025 στο [Musk’s DOGE ‘doesn’t exist’ anymore with eight months left on charter | The Independent](#), (πρόσβαση 28.12.2025), Cai S., Lippman D., “Inside the DOGE succession drama Elon Musk left behind - What really happened when he logged out of Washington”, *Politico*, 21 November 2025 στο [Inside the DOGE Succession Drama Elon Musk Left Behind - POLITICO](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

²⁰ Κατά τα οριζόμενα in section 4 (b) της υπό συζήτηση executive order. Επί λέξει: “*Agency Heads shall take all necessary steps, in coordination with the USDS Administrator and to the maximum extent consistent with law, to ensure USDS has full and prompt access to all unclassified agency records, software systems, and IT systems. USDS shall adhere to rigorous data protection standards*”.

²¹ Ο Γενικός Εισαγγελέας του Connecticut έκανε λόγο για την εκτενέστερη παραβίαση προσωπικών δεδομένων που έχει καταγραφεί στην αμερικανική ιστορία – βλ. Laws J., “Judge hands DOGE major win over accessing sensitive treasury data”, *Newsweek*, 28 May 2025 στο [Judge Hands DOGE Major Win Over Accessing Sensitive Treasury Data - Newsweek](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

²² Ως προσφεύγοντες παρέστησαν δεκαεννέα γενικοί εισαγγελείς προερχόμενοι από αντίστοιχο αριθμό δημοκρατικών πολιτειών – συγκεκριμένα, state of New York; state of Arizona, state of California, state of Colorado, state of Connecticut, state of Delaware, state of Hawaii, state of Illinois, state of Maine, state of Maryland, Commonwealth of Massachusetts, state of Minnesota, state of Nevada, state of New Jersey, state of North Carolina, state of Oregon, state of Rhode island, state of Vermont, and state of Wisconsin κατά D.J. Trump, Department of the Treasury και Scott Bessent, Υπουργού Οικονομικών. Προσφυγή ασκήθηκε επίσης, από την *Alliance for Retired Americans et al. v. Secretary of the Treasury*.

²³ Βλ. United States District Court for the Southern District of New York, 8 February 2025 (case 1:25-cv-01144), από τον δικαστή Paul Engelmayer. σε σχέση με την προσφυγή των δεκαεννέα γενικών εισαγγελέων. Επί της αυτής υπόθεσης, ακολούθησε η έκδοση απόφασης αναστολής της επίμαχης πράξης, από τη δικαστή Jeannette A. Vargas, United States District Court for the Southern District of New York, 21 February 2025 (case 1:25-cv-01144). Βλ. επίσης, United States District Court for the District of Columbia, 5 February 2025 (case 1:25-cv-00313), διά της οποίας χορηγήθηκε από τη δικαστή Collen Kollar – Kotelly, προσωρινή διαταγή σε σχέση με την εκτέλεση της επίμαχης απόφασης. Λίγο αργότερα ωστόσο, το δικαστήριο απέρριψε το αίτημα προσωρινής αναστολής της απόφασης για λόγους που συνδέονταν με τον αναπόδεικτο εκ μέρους των αιτούντων, ανεπανόρθωτο χαρακτήρα της προκληθησόμενης βλάβης. Η δικαστής Collen Kollar – Kotelly κατέστησε σαφές ότι δεν αρκεί η σοβαρότητα της

πρόσβαση των στελεχών του DOGE στα τηρούμενα από το Υπουργείο Οικονομικών ηλεκτρονικά αρχεία. Η ανάγκη για χορήγηση προσωρινής δικαστικής προστασίας στηρίχθηκε πρωτίστως στη σπουδή με την οποία επιχειρήθηκε εκ μέρους της νεοσύστατης υπηρεσίας, η πρόσβαση στα επίμαχα αρχεία²⁴. Ακριβώς λόγω «της εσπευσμένης και *ad hoc* διαδικασίας», εκτιμήθηκε ότι είναι ρεαλιστικό το ενδεχόμενο διαρροής και εν γένει διακινδύνευσης εμπιστευτικών πληροφοριών οικονομικού χαρακτήρα²⁵.

Η απόφαση του δικαστή Paul A. Engelmayer περί προσωρινής αναστολής πρόσβασης στελεχών της νεοσύστατης δομής αποτελεσματικότητας (DOGE) στα υπηρεσιακά αρχεία του Υπουργείου Οικονομικών προκάλεσε έντονες πολιτικές αντιδράσεις²⁶. Ενδεικτικά, ο Eli Crane, ρεπουμπλικανός βουλευτής στην πολιτεία της Αριζόνας, διείδε στην επίμαχη απόφαση υπέρβαση των ορίων που θέτει η αρχή διάκρισης των λειτουργιών και προσπάθεια της κομματικοποιημένης δικαιοσύνης να παρακάμψει την υλοποίηση του κυβερνητικού έργου, όπως αυτό συντονίζεται από τον δημοκρατικά εκλεγμένο πρόεδρο της χώρας²⁷. Προανήγγειλε δε, την ενεργοποίηση της διαδικασίας έκπτωσης του επίορκου δικαστή²⁸ αποδίδοντάς του ιδιοτελή κίνητρα και μεροληπτική

εκτιμώμενης βλάβης· επιβάλλεται να τεκμηριωθεί ο μη αναστρέψιμος χαρακτήρας της – βλ. United States District Court for the District of Columbia, 7 March 2025 (case 1:25-cv-00313) -. Σημειωτέον ότι το βασικό επιχείρημα της διοίκησης σε όλες αυτές τις υποθέσεις αφορούσε την αρχή διάκρισης των λειτουργιών, στην οποία προσκρούει κάθε δικαστική προσπάθεια παρεμπόδισης υλοποίησης του κυβερνητικού έργου.

²⁴ Είναι χαρακτηριστική η διατύπωση της απόφασης, όπου γίνεται λόγος για χαοτικές συνθήκες και πρόδηλη έλλειψη οργάνωσης. Επί λέξει: «Παρότι φαίνεται ότι τα υπηρεσιακά στελέχη του Υπουργείου Οικονομικών έκαναν ό,τι μπορούσαν για να μετριάσουν τον βαθμό διακινδύνευσης (*risk-mitigation strategies*), η ανεξήγητη πίεση και τα ασφκτικά περιθώρια χρόνου, εντός των οποίων λειτούργησαν, είχαν ως αναπόφευκτη συνέπεια την ενεργοποίηση της ομάδας στελεχών του DOGE υπό συνθήκες χαοτικές, χωρίς οργανωτική επάρκεια» - βλ. United States District Court for the Southern District of New York, *State of New York et al. v. D.J. Trump et al.*, 21 February 2025 (case 1:25-cv-01144) -. Βλ. επίσης, Stratford M., “Judge extends block on DOGE’s access to federal payment systems”, *Politico*, 22 February 2025 στο [Judge extends block on DOGE’s access to federal payment systems - POLITICO](#), (πρόσβαση 03.01.2026)

²⁵ Βλ. ομοίως, United States District Court for the Southern District of New York, *State of New York et al. v. D.J. Trump et al.*, 21 February 2025 (case 1:25-cv-01144).

²⁶ Σημειωτέον ότι πρόκειται για δικαστή που ορίστηκε από τον πρόεδρο Barack Obama, στις 2 Φεβρουαρίου 2011· η δε εκλογή του εγκρίθηκε ομοφώνως (98 – 0) από τα μέλη της Γερουσίας – βλ. σχετικά: [U.S. Senate: U.S. Senate Roll Call Votes 112th Congress - 1st Session](#) .

²⁷ Βλ. ενδεικτικά, Chaitin D., “Republican Moves To Impeach Obama Judge Who Restricted DOGE Access To Treasury Payment System”, *DailyWire.com*, 19 February 2025 στο [Rep. Eli Crane, House Republican, moves to impeach federal judge who blocked DOGE - Washington Times](#), (πρόσβαση 03.01.2026), “Judge temporarily blocks Musk’s ‘Doge’ team from accessing treasury records”, *The Guardian*, 8 February 2025 –στο [Judge temporarily blocks Musk’s ‘Doge’ team from accessing treasury records | Elon Musk | The Guardian](#) (πρόσβαση 03.01.2026). Στην ίδια πολεμική ρητορική, ο ρεπουμπλικανός γερουσιαστής Tom Cotton ζήτησε την εξαίρεση του Paul Engelmayer από κάθε επόμενη δικαστική υπόθεση με αντικείμενο τη νομιμότητα αποφάσεων της διοίκησης Trump - βλ. σχετικά Thomsen J., “Trump allies start bullying judges after adverse rulings “, *Bloomberg Law*, 10 February 2025 στο <https://news.bloomberglaw.com/author/jacqueline-thomsen-23664319>,(πρόσβαση 03.01.2026).

²⁸ Θυμίζουμε ότι η ισοβιότητα των δικαστών συναρτάται αποκλειστικά με την προσήλωση, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, στον νόμο (“*on good behavior*”) - Επί λέξει, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο III, παρ. 1, εδ. (β): “*The judges, both of the supreme and inferior courts, shall hold their offices during good behavior*”. Επίσης, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο II, παρ. 4, εδ. (β): “*The President, Vice President and all civil officers of the United States, shall be removed from office on impeachment for, and conviction of, treason, bribery, or other high crimes and misdemeanors*”.

προδιάθεση κατά την άσκηση των συνταγματικών του αρμοδιοτήτων²⁹. Στο ίδιο πνεύμα και με αφορμή την ίδια απόφαση, ο Elon Musk, αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κατά την περίοδο εκείνη, ζήτησε τη σταδιακή αποπομπή δικαστών εμφανώς διεφθαρμένων και, κατά συνέπεια, ακατάλληλων για την άσκηση του λειτουργήματος^{30,31}.

Λίγους μήνες αργότερα, ωστόσο, το δικαστήριο αίροντας το αδιέξοδο για την κυβέρνηση, κατέστησε εφικτή την πρόσβαση των στελεχών του DOGE στα διαβαθμισμένα αρχεία των οικονομικών υπηρεσιών, υπό την προϋπόθεση πιστοποίησής τους, μετά από ειδική εκπαίδευση³². Κατά τη Jeannette A. Vargas, τη δικαστή που εξέδωσε την απόφαση, «το δημόσιο συμφέρον υπηρετείται πλήρως, εφόσον απαιτηθούν από το Υπουργείο Οικονομικών, ύψιστης αξιοπιστίας εγγυήσεις ως προς την ασφάλεια των κρίσιμων συστημάτων και των πληροφοριών που αυτά περιλαμβάνουν».

Συναφώς, ο αντιπρόεδρος J.D. Vance έκανε λόγο για πρόδηλη παραβίαση της αρχής διάκρισης των λειτουργιών παραθέτοντας την ακόλουθη αναλογία: «Αν ένας δικαστής επιχειρήσει να υποδείξει σε έναν στρατηγό πώς να διεξάγει μια πολεμική επιχείρηση, αυτό θα θεωρούνταν παράνομο. Αν ένας δικαστής επιχειρήσει να επιβάλλει σε έναν γενικό εισαγγελέα συγκεκριμένο τρόπο άσκησης των καθηκόντων του, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας που του αναγνωρίζει ο νόμος, τότε και εδώ υφίσταται παράνομη πράξη. Οι δικαστές δεν νομιμοποιούνται να ελέγχουν την εξουσία που νομίμως έχει περιέλθει στην εκτελεστική λειτουργία»³³. Την άποψη, μάλιστα, του αντιπροέδρου

²⁹ Ας επισημανθεί ότι η αποπομπή εν ενεργεία δικαστών συνιστά εξαιρετικό μέτρο, έχει δε ενεργοποιηθεί σε ελάχιστες περιπτώσεις, με την τελευταία να ανατρέχει στο 2010, οπότε καθαιρέθηκε ο δικαστής G. Thomas Porteous συνεπεία κατηγοριών για δωροδοκία, δωροληψία και πλαστογραφία – βλ. [CDOC-111sdoc13.pdf](#) και σχετικά in Constitutional Law Reporter, “Judge G Thomas Porteous is last judge to be impeached”, [www.constitutionallawreporter.com](#), στο [Judge G Thomas Porteous Is Last Judge to Be Impeached](#), (πρόσβαση 03.01.2026), “Impeachment Evidence Grows Against U.S. Judge”, *New York Times* by the Associated Press, 19 December 2009 στο [Impeachment Evidence Grows Against U.S. Judge - The New York Times](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

³⁰ Αντίλαμβανόμενος ο Elon Musk τον δικαστικό έλεγχο διοικητικών πράξεων ως πραξικόπημα (“a judiciary coup”), σπεύδει να αναγγείλει τη χρηματοδότηση των προεκλογικών εκστρατειών ρεπουμπλικανών βουλευτών, οι οποίοι δηλώνουν την πρόθεσή τους να ενεργοποιήσουν τη διαδικασία καθάρσεως δικαστών που ακυρώνουν ή αναστέλλουν αποφάσεις της διοίκησης – βλ. Haberman M., Schleifer Th., Karni A., “Musk Donates to G.O.P. Members of Congress Who Support Impeaching Judges”, *New York Times*, 19 March 2025 στο [Musk Donates to G.O.P. Members of Congress Who Support Impeaching Judges - The New York Times](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Morse C.E., Thadani T., “Elon Musk focuses donations on GOP lawmakers targeting judges”, *The Washington Post*, 16 April 2025 στο [Elon Musk focuses donations on GOP lawmakers targeting judges - The Washington Post](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

³¹ Ομοίως και ο Derrick Van Orden, ρεπουμπλικανός βουλευτής στην πολιτεία του Wisconsin - βλ. Thomsen J., “House Republican moves to impeach judge who blocked Trump’s DOGE”, *Bloomberg Law*, 19 February 2025 στο [House Republican Moves to Impeach Judge Who Blocked Trump’s DOGE](#) -, Burman P., Orton D., “Judge Paul Engelmayer faces impeachment for blocking’s Musk’s DOGE”, *Newsweek*, 11 February 2025, Weiss B.S., “GOP lawmaker moves to impeach judge who blocked DOGE from Treasury data”, *Courthouse News Service*, 19 February 2025 στο [GOP lawmaker moves to impeach judge who blocked DOGE from Treasury data | Courthouse News Service](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

³² Βλ. United States District Court for the Southern District of New York, *State of New York et al. v. D.J. Trump et al.*, 27 May 2025 (case 1:25-cv-01144), από τη δικαστή Jeannette A. Vargas – βλ. σχετικά Stratford M., “Judge approves Treasury DOGE team’s access to sensitive data systems”, *Politico*, 27 May 2025 στο [Judge approves Treasury DOGE team’s access to sensitive data systems - POLITICO](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

³³ Βλ. περί της σχετικής ανάρτησης στα κοινωνικά δίκτυα in Savage Ch., Kim M., “Vance says ‘judges aren’t allowed to control’ Trump’s ‘legitimate power’”, *New York Times*, 9 February 2025 στο [Vance Says ‘Judges Aren’t Allowed to Control’ Trump’s ‘Legitimate Power’ - The New York Times](#), (πρόσβαση 03.01.2026), όπου ενισχυτικά παρατίθεται η άποψη του Adrian Vermeule, καθηγητή στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Harvard, κατά τον οποίο η

ενίσχυσε ο Jeb Rubinfeld, καθηγητής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Yale, επισημαίνοντας εμφατικά ότι «ο JD είναι ακριβής και τα παραδείγματά του απολύτως εύστοχα. Όπου, σύμφωνα με το Σύνταγμα, η εκτελεστική εξουσία διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα, όπως για παράδειγμα, κατά τη διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων ή κατά την άσκηση των διωκτικών της αρμοδιοτήτων, οι δικαστές δεν νομιμοποιούνται εκ του Συντάγματος, να παρεμβαίνουν»^{34,35}.

B. Alien Enemies Act και απέλαση για λόγους αντιτρομοκρατικής πρόληψης

Άλλη υπόθεση, όπου επίσης καταγράφηκε ένταση μεταξύ διοίκησης και φυσικού δικαστή, συνδέεται με την απέλαση υπηκόων Βενεζουέλας, χωρίς την τήρηση διαδικαστικών εγγυήσεων (due process), κατ' επίκληση διατάξεων ενός νόμου χρονολογούμενου από το 1798 (Alien Enemies Act), αφορώντος αποκλειστικώς εμπόλεμες περιόδους³⁶. Το βασικό επιχείρημα της διοίκησης για την ενεργοποίηση του δικαίου του πολέμου ανάγεται στην εκτίμηση ότι οι προς απέλαση Βενεζουελάνοι αποτελούν μέλη της τρομοκρατικής οργάνωσης Tren de Aragua, η παρουσία τους δε εντός της επικράτειας των ΗΠΑ συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια της χώρας. Πράγματι, η απέλασή τους έλαβε χώρα χωρίς την τήρηση στοιχειωδών δικαιοκρατικών εγγυήσεων, όπως, ενδεικτικά, προηγούμενη γνωστοποίηση του μέτρου, ακρόαση του διοικουμένου, δυνατότητα δικαστικής αμφισβήτησης της δυσμενούς διοικητικής πράξης κοκ.

Επί σχετικής προσφυγής που ασκήθηκε από πληττόμενους, ο δικαστής James Boasberg εξέδωσε αυθημερόν προσωρινή διαταγή αναστολής της απόφασης επιβάλλοντας, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση άμεσης προσγείωσης των εν πτήσηι ήδη αεροσκαφών, όπου επέβαιναν οι απελαυνόμενοι³⁷. Η έλευση ανεπανόρθωτης βλάβης σε βάρος των τελευταίων επέβαλλε, κατά το δικαστήριο, την επέκταση του δεδικασμένου· την αμελλητί, δηλαδή, αδρανοποίηση του μέτρου

ισοδυναμία των διακριτών κρατικών λειτουργιών δεν νομιμοποιεί τη δικαστική παρέμβαση σε πράξεις, όπου νομίμως αποτυπώνεται η κυβερνητική βούληση. Οτιδήποτε διαφορετικό, επισημαίνεται κατά τον ίδιο, συνιστά παραβίαση της αρχής διάκρισης των λειτουργιών.

³⁴ Βλ. σχετικά Thomsen J., “Trump allies start bullying judges after adverse rulings“, ... , ο.π., υποσ. 27.

³⁵ Βλ. όμως, την κατηγορηματική αντίκρουση του Martin Redish, καθηγητή στη Νομική Σχολή του πανεπιστημίου του Northwestern, ο οποίος υπενθυμίζει ότι «αν η ομοσπονδιακή δικαιοσύνη δεν επιβεβαιώνει την ανεξαρτησία της, τότε δεν υφίσταται συνταγματική δημοκρατία». Ελπίζει δε περαιτέρω ότι ενώ στο πλαίσιο της πρώτης αμερικανικής συνταγματικής τροπολογίας, κάθε πολίτης διατηρεί το δικαίωμα ελεύθερης κριτικής των δικαστικών αποφάσεων, όταν πρόκειται για πολιτικούς – οποιασδήποτε κομματικής προέλευσης -, οι τελευταίοι θα είναι ιδιαιτέρως προσεκτικοί κατά την επιλογή χαρακτηρισμών που αφορούν δικαστές – βλ. επίσης in Thomsen J., “Trump allies start bullying judges after adverse rulings“, ... , ο.π., υποσ. 27 -.

³⁶ Πρόκειται για εξαιρετικό δίκαιο· ιστορικά δε, χρήση του έγινε τρεις μόνο φορές, η τελευταία εκ των οποίων συνδέεται με τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο - βλ. σχετικά, *History of the Alien Enemies Act: When and Why was it Passed?*, *World History Edu*, February 7, 2025 στο [History of the Alien Enemies Act: When and Why was it Passed? - World History Edu](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Yon Ebright C., “The Alien Enemies Act, Explained - This detention and deportation power poses an alarming risk of abuse and rights violations in both wartime and peacetime”, *Brennan Center for Justice*, October 9, 2024 στο [The Alien Enemies Act, Explained | Brennan Center for Justice](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

³⁷ Βλ. United States District Court for the District of Columbia, *J.G.G. et al. v. D.J. Trump et al.*, 7 March 2025 (case 1:25-cv-00766).

σε σχέση με το σύνολο των απελαθέντων και όχι μόνο υπέρ των προσφυγόντων^{38,39}. Ο Boasberg μάλιστα, δήλωσε την πρόθεσή του να προχωρήσει σε ένορκη διερεύνηση της παράλειψης πλήρους συμμόρφωσης της διοίκησης με το διατακτικό της δικαστικής απόφασης⁴⁰.

Η οργισμένη αντίδραση του προέδρου Trump και οι ad hominem επιθέσεις σε βάρος του δικαστή Boasberg, με έμφαση στην ανάγκη έκπτωσης από τα καθήκοντά του⁴¹, δεν αφήνουν περιθώρια παρασιώπησης της κρίσης που ήδη σοβεί στο πεδίο της εφαρμοσμένης διάκρισης των εξουσιών στις ΗΠΑ και της αποτελεσματικής λειτουργίας των θεσμικών αντιβάρων. Κατά τον πρόεδρο Trump, η περίπτωση Boasberg εγγράφεται στην αποσταθεροποιητική προσπάθεια μη εκλεγμένων δημόσιων οργάνων, τα οποία παρεμβαίνουν ως «*ταραχοποιία στοιχεία υποκινώντας πράξεις ή παραλείψεις που κατατείνουν στην κυβερνητική αστάθεια*»⁴².

Η οξύτητα των δηλώσεων του D. Trump υπαγόρευσε την αντίδραση του προέδρου του Supreme Court, συντηρητικού δικαστή John Roberts, ο οποίος υπενθύμισε δηκτικά ότι «*[γ]ια περισσότερους από δύο αιώνες, έχει εμπεδωθεί η αντίληψη ότι η καθαίρεση δεν συνιστά πρόσφορο τρόπο*

³⁸ Η απόφαση επικυρώθηκε από το Εφετείο, μερικές μέρες αργότερα – βλ. United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit, *J.G.G. et al. v. D.J. Trump et al.*, 26 March 2025 (case 1:25-cv-00766) -. Είναι χαρακτηριστική η επισήμανση της Patricia Millet – μίας εκ των τριών δικαστών της σύνθεσης -, ως προς τον ακραίο χαρακτήρα του μέτρου και την πλήρη έλλειψη δικονομικών εγγυήσεων: «*Οι Ναζί είχαν περισσότερα δικαιώματα υπό την εφαρμογή της Alien Enemies Act*».

³⁹ Περαιτέρω, στις 8 Απριλίου 2025, το Supreme Court έκρινε ότι η αρχική προσωρινή διαταγή εκδόθηκε αναρμοδίως: αρμόδιο για την άσκηση προσφυγής κατά της πράξης απέλασης θεωρήθηκε το δικαστήριο της περιφέρειας όπου κρατούνται οι υπό απέλαση – βλ. U.S. Supreme Court, *Trump v. J. G. G.*, 604 U.S. (2025) -. Το ίδιο δικαστήριο, στις 17 Μαΐου 2025, επί αιτήματος της διοίκησης για άρση της αναστολής εκτέλεσης των προσβαλλόμενων πράξεων, ενέμεινε στη due process ως απαρέγκλιτη προϋπόθεση νομιμότητας της διαδικασίας απέλασης – βλ. U.S. Supreme Court, *A.A.R.P. et al. v. Trump et al.*, 605 U.S. (2025) -.

⁴⁰ Η συμμόρφωση εν προκειμένω συνίστατο – μεταξύ άλλων – στην άμεση επιστροφή των αεροσκαφών που είχαν ήδη απογειωθεί με προορισμό το Ελ Σαλβαδόρ, όπου υπήρχε διακρατική συμφωνία των αρχών για κράτηση των απελαθέντων. Ο Boasberg δημοσιοποίησε αρκετές φορές την πρόθεσή του να φέρει εις πέρας την έρευνά του σε σχέση με τις υποχρεώσεις της διοίκησης, όπως αυτές οριοθετούνται από το δεδικασμένο των δικαστικών αποφάσεων. Ενδεικτικά σημειώνουμε την ακόλουθη αποστροφή από δημόσιες δηλώσεις του: «*Σκοπεύω οπωσδήποτε να εξακριβώσω τι συνέβη την ημέρα εκείνη ... η κυβέρνηση μπορεί να συνδράμει προς αυτή την κατεύθυνση, στο μέτρο και στον βαθμό που επιθυμεί*» - βλ. Cheney K., Gerstein J., “Judge Boasberg to resume contempt proceedings over Alien Enemies Act deportations”, *Politico*, 19 November 2025 στο [Judge Boasberg to resume contempt proceedings over Alien Enemies Act deportations - POLITICO](#), (πρόσβαση 03.01.2026), “Top judge resumes contempt inquiry into Trump El Salvador deportations”, *The Guardian* by Reuters, 19 November 2025 στο [Top judge resumes contempt inquiry into Trump El Salvador deportations | US immigration | The Guardian](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

⁴¹ Ο δικαστής Boasberg περιγράφεται από τον πρόεδρο Trump ως «*παράφρων, αριστερός ριζοσπάστης*» (επί λέξει, από το πρωτότυπο “*radical left lunatic*”). Σε ό,τι δε αφορά την κυβερνητική νομιμοποίηση ως προς την εφαρμοζόμενη αντιμεταναστευτική πολιτική, ο πρόεδρος Trump σε ανάρτησή του στο Truth Social, στις 18 Μαρτίου 2025, ανάγει την αποτροπή της παράνομης μετανάστευσης σε πρώτη αιτία της ιστορικής εκλογικής του νίκης – βλ. Messerly M., Cheney K., “Trump calls for impeachment of judge who tried to halt deportations”, *Politico*, 18 March 2025 στο <https://www.politico.com/news/2025/03/18/trump-impeachment-judge-deportations-00235173>, (πρόσβαση 03.01.2026). Επίσης, σε ανάρτησή του στην πλατφόρμα X, στις 19 Μαρτίου 2025, ο Elon Musk απευθύνει επιθετική προτροπή για καθαίρεση των δικαστών που θέτουν προσκόμματα στην υλοποίηση των κυβερνητικών εξαγγελιών, καθώς «*για πάνω από δύο αιώνες, δεν έχει ποτέ καταγραφεί τέτοια ακραία κατάχρηση του νομικού συστήματος από ακτιβιστές που υποδύονται τους δικαστές*».

⁴² Βλ. σχετικά in Megerian C., Whitehurst L., Sherman M., “Supreme Court Chief Justice John Roberts rejected calls for impeaching federal judges shortly after President Donald Trump demanded the removal of a judge who ruled against his deportation plans”, *Associated Press news*, 19 March 2025 στο [Roberts rejects Trump's call for impeaching judge who ruled against him | AP News](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

αντίδρασης, όταν υφίσταται διαφωνία σε σχέση με το περιεχόμενο δικαστικής απόφασης. Για την αντίκρουση δικαστικών αποφάσεων, η προβλεπόμενη, κατά τα συνήθη, οδός περιλαμβάνει την άσκηση ενδίκων μέσων»^{43,44}. Η δημόσια αντιπαραθετική διαλεκτική μεταξύ των προέδρων Trump και Roberts συνιστά, πάντως, κατ' εξοχήν ανοίκεια εξέλιξη για τα δεδομένα της αμερικανικής πολιτικής ζωής· γεγονός που από μόνο του επιβεβαιώνει τη διασάλευση των θεσμικών ισορροπιών, καθώς η σύγκρουση καταλύει την αναγκαία μετριοπάθεια ακόμα στο επίπεδο των appearances του δημόσιου λόγου.

Σύμφωνα με αξιόπιστες στατιστικές καταγραφές, είναι συντριπτικό το ποσοστό των πρωτοβάθμιων ομοσπονδιακών δικαστηρίων που αναστέλλει ή ακυρώνει την ισχύ διοικητικών πράξεων, όταν άγονται ενώπιόν τους ζητήματα περί της νομιμότητά τους. Στις δικαστικές συνθέσεις, μάλιστα, που αποφαινόμενοι προς αυτή την κατεύθυνση συχνά μετέχουν και δικαστές που έχουν οριστεί από ρεπουμπλικανούς προέδρους – του ίδιου του Donald Trump περιλαμβανομένου^{45,46}. Επιχειρώντας να ερμηνεύσει κανείς την όχι πάντως αυτονόητη τούτη

⁴³ Βλ. Gerstein J., Orden E., “Judges, rankled by Trump’s impeachment calls, agree: ‘It’s not a great strategy’”, *Politico*, 20 March 2025 στο [Judges, rankled by Trump’s impeachment calls, agree: ‘It’s not a great strategy’ - POLITICO](#), (πρόσβαση 03.01.2026), όπως επίσης, τοποθετήσεις και άλλων δικαστών στον ίδιο τόνο, στο ίδιο πνεύμα.

⁴⁴ Για την ιστορία, δεν είναι αδιάφορη η πληροφορία ότι ο δικαστής James Boasberg ορίστηκε με πρόταση του προέδρου Barack Obama ομοφώνως εγκριθείσα από τη Γερουσία (με ψήφους 96-0). Έχει επίσης, σημασία ότι κατά το 2014, ο James Boasberg υπήρξε επιλογή του προέδρου John Roberts για το ειδικό δικαιοδοτικό όργανο που εποπτεύει τις υπηρεσίες πληροφοριών (Foreign Intelligence Surveillance Court).

⁴⁵ Βλ. σχετική έρευνα που επεξεργάζεται δεδομένα μέχρι και τον Μάιο 2025, όπου το ποσοστό αποφάσεων κριθεισών ως μη σύννομων, στο πλαίσιο δικαστικής διερεύνησης ανέρχεται στο 96% - ενδεικτικά, πρβλ. Bonica A., “The 96% rebellion: district courts mount historic resistance, but the Supreme Court looms”, *On data and democracy*, 24 May 2025 στο [The 96% Rebellion: District Courts Mount Historic Resistance, But the Supreme Court Looms](#), (πρόσβαση 03.01.2026), του ίδιου, “Measured resistance: data reveals cross-ideological judicial opposition to Trump administration - The cross-ideological judicial pushback challenging Trump’s narrative”, *On data and democracy*, 21 March 2025 στο [Measured Resistance: Data Reveals Cross-Ideological Judicial Opposition to Trump Administration](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Palma S., “US judges are the last line of resistance against Donald Trump”, *Financial Times*, 17 February 2025.

⁴⁶ Ενδεικτικά σημειώνουμε τις παρακάτω αποφάσεις που εκδόθηκαν από δικαστές ορισθέντες από τον πρόεδρο Trump: U.S. District Court for the District of Rhode Island, *Woonasquatucket River Watershed Council v. Department of Agriculture* (1:25-cv-00097 (D.R.I.), 15 April 2025. Εν προκειμένω, η προσωρινή διαταγή περί αναστολής ισχύος της απόφασης που αφορούσε το πάγωμα κυβερνητικής χρηματοδότησης για ενεργειακές υποδομές, περιβαλλοντικά έργα, κλιματικές αναβαθμίσεις κ.κ. εκδόθηκε από τη δικαστή Mary McElroy – βλ. σχετικά, Guillén A., “Federal judge orders immediate thaw of climate, infrastructure funds”, *Politico*, 15 April 2025 στο [Federal judge orders immediate thaw of climate, infrastructure funds - POLITICO](#), (πρόσβαση 03.01.2026). Επίσης, United States District Court for the Southern District of Texas (S.D. Texas), *J.A.V. et al. v. Trump* (no 1:25-cv-00072), 9 April 2025: προσωρινή διαταγή εκδοθείσα από τον δικαστή Fernando Rodriguez Jr, διά της οποίας κρίθηκε ως μη σύννομη η ερειδόμενη στις διατάξεις της Aliens Enemy Act απέλαση Βενεζουελάνων, φερόμενων ως μελών της οργάνωσης Tren de Aragua. Περαιτέρω, U.S. District Court for the District of Columbia (D.D.C.), *Associated Press v. Budowich* (1:25-cv-00532), 8 April 2025: προσωρινή διαταγή εκδοθείσα από τον δικαστή Trevor McFadden, διά της οποίας κρίθηκε ότι ο αποκλεισμός πρόσβασης του δικτύου Associated Press από τη διαδικασία επίσημης ενημέρωσης στο προεδρικό γραφείο (oval office), στο προεδρικό αεροσκάφος (Air Force One) κ.α. ως συνέπεια της άρνησης του μέσου να εναρμονιστεί με την απόφαση του προέδρου περί επανονοματοδοσίας του “Gulf of Mexico” ως “Gulf of America”, συνιστά παραβίαση της πρώτης τροπολογίας του Συντάγματος. Ειδικότερα, εκτιμήθηκε ότι ο περιορισμός προσκρούει στην απαγόρευση διακριτικής μεταχείρισης για λόγους συναρτώμενους με το περιεχόμενο της διαφορετικής θέσης του μέσου (viewpoint discrimination). Βλ. γενικότερα επ’ αυτών Hubbell R.B., “The growing judicial resistance to an unlawful regime”, [www.roberthubbell.substack.com](#), 30 May 2025 στο [The growing judicial resistance to an unlawful regime](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Sykes Ch., “The federal judges speaking out against Trump - The judiciary may be

εξέλιξη⁴⁷, οφείλει, καταρχάς, να επισημαίνει ότι συχνά τα εριζόμενα ζητήματα αφορούν θεμελιώδεις κανόνες του πολιτεύματος και συνταγματικά *a priori*, όπως το εύρος των προεδρικών αρμοδιοτήτων υπό την οπτική της αρχής διάκρισης των λειτουργιών. Συνεπώς, η επιστημονική και αξιακή αυτοδέσμευση καθενός εκ των μελών του δικαιοδοτούντος οργάνου, απομειώνει σημαντικά τα περιθώρια εναλλακτικών προσεγγίσεων –περισσότερο φιλικών ενδεχομένως προς τη διοίκηση, πλην τεχνικά και δικαιοκρατικά αφερέγγυων. Εξάλλου, όπως έχει ήδη επισημανθεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, η αδυναμία της διοίκησης να πείσει τα δικαστήρια αφορά την πλημμυρή τεκμηρίωση των δικογράφων και την ένδεια ουσιαστικών και δικονομικών επιχειρημάτων⁴⁸.

Η κυβερνητική δυσαρέσκεια, πάντως, δεν περιορίζεται σε προαναγγελίες δικαστικών δώξεων ή απαξιωτικές προτροπές σε βάρος δικαστικών λειτουργών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η δημιουργία εντυπώσεων εξυπηρετείται και μέσω της ενεργοποίησης διαδικασιών ελέγχων που αφορούν τη φορολογική νομιμότητα, την πιστωτική φερεγγυότητα σε σχέση με εμπράγματα δεσμεύσεις των ίδιων των δικαστών ή συγγενικών τους προσώπων βαρυνόμενων με ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια κοκ⁴⁹. Πρόκειται για σπασμωδικές πρωτοβουλίες, στερούμενες, κατά κανόνα, επαρκούς νομικής βάσης, οι οποίες στοχεύουν κυρίως στη συντήρηση μιας περιρρέουσας –

the last line of defense for American democracy”, *The Atlantic*, 9 April 2024 στο [The federal judges speaking out against Trump - The Atlantic](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

⁴⁷ Ως προς την ευρέως διαδεδομένη – και όχι αυθαίρετα – πεποίθηση ότι το δικαστικό σύστημα των ΗΠΑ συμφύρεται εξ ορισμού με τα πολιτικά κόμματα προέλευσης των μελών του δικαστικού σώματος – βλ. εισαγωγικές επισημάνσεις της παρούσας ανάπτυξης -. Βλ. επίσης, ενδεικτικά Baker M.E., Boyd C.L., Hickey J., Rutkowski A.G., “How the politics of federal judicial selection affect judicial diversity and what this means for public confidence in courts”, *Law and Contemporary Problem*, 2024 (vol. 87), σελ. 85 επ.στο [How the Politics of Federal Judicial Selection Affect Judicial Diversity and What This Means for Public Confidence in Courts](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Rutkowski A.G., “13 Identifying and Explaining the Prevalence of Political Backgrounds among U.S. Courts of Appeals Judges”, *Open Judicial Politics 3E (vol.1) - Actors in the judicial process, court procedures*, ed. by Rorie Spill Solberg and Eric Waltenburg, Oregon State University, 2024 στο [Open-Judicial-Politics-3E-Vol.1-1744742328.pdf](#), (πρόσβαση 03.01.2026), Sunstein C. R., Schkade D., Ellman L. M., Sawicki A., *Are judges political?: An empirical analysis of the Federal Judiciary*, Washington D.C., Brookings Institution Press, 2006, – κυρίως, . σελ. 17 επ. και 129 επ. ως προς τις ιδεολογικές επιρροές της δικαστικής ψήφου . Βλ. επίσης, ειδικότερα ως προς την οπτική του συντηρητικού κόμματος in Fragoso M. A., “The judicial appointment process”, *The Harvard Journal of Law and Public Policy*, 15 July 2024 στο [The Judicial Appointment Process – Michael A. Fragoso – Harvard Journal of Law & Public Policy](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

⁴⁸ Βλ. ομοίως, Bonica A., “Measured resistance: data reveals cross-ideological judicial opposition to Trump administration - The cross-ideological judicial pushback challenging Trump’s narrative”, ... , ο.π, υποσ. 45. Επίσης, βλ. Huq A., “Trump has left himself open to a powerful constitutional counterpunch”, *The Washington Post*, 9 April 2025 στο [Opinion | Neglected constitutional argument could blunt Trump’s vendettas - The Washington Post](#), (πρόσβαση 03.01.2026).

⁴⁹ Οι κατηγορίες που αποδόθηκαν στη Letitia James, Γενική Εισαγγελέα στην πολιτεία της Νέας Υόρκης (Attorney General of New York), εκλεγείσα το 2019, με το δημοκρατικό κόμμα, αφορούν τραπεζική απάτη και κατάθεση ψευδών βεβαιώσεων προς χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ειδικότερα, η James κατηγορήθηκε ότι κατά την υποβολή αιτήματος για χορήγηση στεγαστικού δανείου και προκειμένου να επιτύχει την κατάρτιση της δανειακής σύμβασης με ευνοϊκότερους όρους, δήλωσε ψευδώς ότι το προς κτήση ακίνητο προοριζόταν για ιδιόχρηση (δεύτερη κατοικία) και όχι για εμπορική – μισθωτική – εκμετάλλευση. Οι κατηγορίες ωστόσο, απορρίφθηκαν ως άκυρες (void ab initio) δεδομένου ότι απαγγέλθηκαν από μη νομίμως ορισθέν όργανο – βλ. *US v. Letitia James* (case no 2:25-cr-00122-JKW), Opinion and order granting motion to dismiss indictment, 24 November 2025, πράξη εκδοθείσα από τον ομοσπονδιακό δικαστή Cameron McGowan Currie -.

ασαφούς ούτως ή άλλως– αντίληψης περί ανυπόληπτων δημόσιων λειτουργιών υποκείμενων σε ανυπέβλητες κομματικές δουλείες και αντίπαλα συμφέροντα⁵⁰.

Πλέον της επιθετικής ρητορικής υψηλόβαθμων κυβερνητικών αξιωματούχων, η πολεμική κατά των δικαστών εκτείνεται σε άλλες εκδοχές εκφοβισμού, όπως οι απειλές ή οι ανθρωποκτόνες απόπειρες από δυσαρεστημένους διαδίκους⁵¹. Δεδομένης δε της εξακολουθητικής πίεσης, έχουν καταγραφεί παραιτήσεις ακόμα και δικαστικών λειτουργών ορισθέντων στη διάρκεια της προεδρικής θητείας Trump. Σημειώνουμε, ενδεικτικά, την περίπτωση της Danielle Sassoon, μεταβατικής ομοσπονδιακής εισαγγελέως στο νότιο τμήμα της περιφέρειας Νέας Υόρκης (acting US attorney for the Southern District of New York). Η θητεία της διήρκεσε μόλις λίγες ημέρες, από 21 Ιανουαρίου έως 12 Φεβρουαρίου 2025, οπότε παραιτήθηκε, όταν αρνήθηκε να συμμορφωθεί με εντολή που έλαβε από τον Emil Bove, μεταβατικό αναπληρωτή Υπουργό Δικαιοσύνης - Γενικό Εισαγγελέα (acting US deputy attorney general) σε σχέση με την απόσυρση κατηγοριών περί διαφθοράς σε βάρος του Eric Adams, δημάρχου της Νέας Υόρκης, κατά την περίοδο εκείνη⁵².

Η πλέον κρίσιμη, ωστόσο, συνέπεια της έντασης που επιμένει μεταξύ κυβερνητικών αξιωματούχων και δικαστικών λειτουργών συνίσταται στη διάχυση γενικευμένης δυσπιστίας μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου σε σχέση με την αμεροληψία και εν γένει ακεραιότητα των φορέων της δικαστικής λειτουργίας, καθώς επίσης και την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης καθαυτής. Ακόμα, ωστόσο, κι αν δεν σπεύσει να μιλήσει κανείς για ανήκεστη βλάβη –ήδη συντελεσθείσα, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το αποτύπωμα της προϊούσας θεσμικής διάβρωσης συναρτάται με τη φθίνουσα εμπιστοσύνη των πολιτών στην ποιότητα του δημοκρατικού πολιτεύματος και, ειδικότερα, στην αποκαταστατική λειτουργία της δικαιοσύνης. Με άλλα λόγια, όπως διαπίστωνε η Ruth Bader Ginsburg, στην εισαγωγή σχετικής κλασικής ευσύνοπτης μελέτης της, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης είναι λειτουργικό σύστοιχο του κράτους δικαίου, για κάθε χώρα, οπουδήποτε στον πλανήτη. Αν, ωστόσο, η ίδια η κοινωνία, υπέρ των

⁵⁰ Ο Samuel Buell, καθηγητής στη Νομική Σχολή του Duke University, με προηγούμενη θητεία σε θέση ομοσπονδιακού εισαγγελέα, κάνει λόγο για εκδικητικές επιλογές της κυβέρνησης χωρίς σταθμίσεις και χωρίς εκτίμηση του θεσμικού αντικτύπου στην αξιοπιστία των δικαστών μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου – βλ. σχετικά in SCHMIDT (M.S.), “Trump’s retribution push has expanded even as it hits legal barriers”, *New York Times*, 25 November 2025 στο [Trump’s Retribution Push Has Expanded Even as It Hits Legal Barriers - The New York Times](#), (πρόσβαση 29.12.2025).

⁵¹ Ειδικά οι απειλές από δυσαρεστημένους διαδίκους, δεν αφορούν αποκλειστικά τις προεδρικές θητείες Trump - βλ. *2024 Year End Report on the Federal Judiciary*, σελ. 5 επ., όπου παράθεση στοιχείων για δολοφονίες δικαστών και συγγενικών τους προσώπων -. Είναι σημαντικό τα στοιχεία αυτά να συνδυαστούν με την εκθετική αύξηση των αιτημάτων που υποβάλλονται τα τελευταία χρόνια, από δικαστές για φύλαξη των ιδίων και μελών των οικογενειών τους. Βλ. ειδικότερα για τη στοχοποίηση δικαστών, οι οποίοι με τις αποφάσεις τους εναντιώθηκαν σε κυβερνητικές πολιτικές in Hurley L., “Judges who ruled against Trump say harassment and threats have changed their lives”, *NBC news*, 23 December 2025 στο [Judges who ruled against Trump say harassment and threats have changed their lives](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁵² Βλ. σχετικά, Epstein K., Halpert M., Tawfik N., “Who is Danielle Sassoon, prosecutor who quit in protest from Trump justice department?”, *www.bbc.com*, 14 February 2025 στο [Danielle Sassoon: Who is prosecutor who quit in protest from Trump justice department?](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Anuta J., Colitt J., Gerstein J., “Top Manhattan prosecutor and two DOJ officials resign after being ordered to drop Eric Adams case”, *Politico*, 13 February 2025 στο [Top Manhattan prosecutor and two DOJ officials resign after being ordered to drop Eric Adams case - POLITICO](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Rothfeld M., “Danielle Sassoon’s Letter to Attorney General Pam Bondi, Annotated”, *New York Times*, 13 February 2025 στο [Read Danielle Sassoon’s Letter to Attorney General Pam Bondi, Annotated - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

μελών της οποίας υφίσταται το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, δεν περιφρουρήσει την ευθραυστότητα της δικαστικής ανεξαρτησίας, τότε είναι βέβαιη η συρρίκνωσή της και η αποδυνάμωση της δημοκρατίας⁵³.

II. Η υπερενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας και η αμηχανία των κλασικών θεσμικών αντιβάρων

A. Supreme Court και προεδρικό ακαταδίωκτο

Πλέον των προεκτεθέντων⁵⁴, τη διασάλευση της παραδοσιακής –απολύτως αναγκαίας– για τη λειτουργία του πολιτεύματος ισορροπίας μεταξύ των διακριτών εξουσιών, όπως αυτή διασφαλίζεται από την αρχή των αμοιβαίων ελέγχων, επέτεινε η από 1 Ιουλίου 2024, κρίσιμη απόφαση του Supreme Court, *Trump v. United States* (603). Εφεξής, όπως κρίθηκε κατά πλειοψηφία⁵⁵, κατόπιν εισήγησης του προέδρου του δικαστηρίου, John Roberts, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ απολαμβάνει απόλυτης ασυλίας για πράξεις που εμπίπτουν στην άσκηση των καθηκόντων του· το δικαστήριο αναφέρθηκε για την ακρίβεια σε «*επίσημες αρμοδιότητες*» του προέδρου και σε «*πράξεις εμπίπτουσες στην αποκλειστική εξουσία του Προέδρου, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα*»⁵⁶ –διάκριση εγγενώς ασαφής και γι' αυτό, δυσχερώς προσδιορίσιμη⁵⁷.

Η υπόθεση αφορούσε κατηγορίες κατά του προέδρου Trump, στη διάρκεια της πρώτης θητείας του σε σχέση με οργανωμένη εκ μέρους του απόπειρα ανατροπής του δυσμενούς για τους ρεπουμπλικανούς αποτελέσματος, κατά τις εθνικές εκλογές του 2020. Η διασπορά ψευδών

⁵³ Βλ. Bader Ginsburg R., “Remarks on judicial independence”, *Court Review: The Journal of the American Judges Association*, 2006 [vol. (43), iss. (3)], σελ. 112 επ. στο ["Court Review: Volume 43, Issue 3 – Remarks on Judicial Independence" by Ruth Bader Ginsburg](#), (πρόσβαση 05.01.2026). Επίσης, βλ. εκτενώς περί της ευθραυστότητας και ρευστότητας της δικαστικής ανεξαρτησίας τόσο ως έννοιας, όσο και ως in concreto συνθήκης in Huq A.Z., “Why judicial independence fails”, *Northwestern University Law Review*, 2021 (115), σελ. 1055 επ. στο ["Why Judicial Independence Fails" by Aziz Huq](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁵⁴ Γίνεται προσφυσώς λόγος για “blitzkrieg” δραστηριότητας της εκτελεστικής λειτουργίας - βλ. Sshwartz M., “Why federal courts may be the last bulwark against Trump”, *New York Times*, 9 February 2025 –στο [Federal Courts Are the Frontline for Those Opposing Trump Executive Orders - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁵⁵ Ας σημειωθεί ότι το Supreme Court ανέτρεψε την κρίση του πρωτοβάθμιου και δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, τα οποία, αμφότερα αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν ποινική ασυλία υπέρ του προέδρου αναδεικνύοντας με έμφαση τους κινδύνους της απροϋπόθετης κατάργησης της προεδρικής λογοδοσίας – βλ. United States Court for the District of Columbia, *United States v. Trump* (WL 8359833), 1st December 2023 – η απόφαση εκδόθηκε από τη δικαστή Tanya S. Chutkan – και United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit, *United States v. D.J. Trump* (no 1:23-cr-00257-1), 6 February 2024 – στο [USA v. Trump, No. 23-3228 \(D.C. Cir. 2024\) :: Justia](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁵⁶ Επί λέξει, από το πρωτότυπο κείμενο της απόφασης: “official responsibilities” και “actions within his conclusive and preclusive constitutional authority”.

⁵⁷ Βλ. ενδεικτικά, Greenhouse S., “John Roberts has badly weakened our democracy. Will he ever stand up to Trump?”, *The Guardian*, 2 December 2025 στο [John Roberts has badly weakened our democracy. Will he ever stand up to Trump? | Steven Greenhouse | The Guardian](#), (πρόσβαση 05.01.2026), βλ. επίσης, Delahunty R., Yoo J., “The presidential immunity decision”, *Harvard Journal of Law & Public Policy: Per Curiam*, 7 October 2024 (no 34) στο [The Presidential Immunity Decision – Robert Delahunty & John Yoo – Harvard Journal of Law & Public Policy](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Caballero L., “Presidential immunity has clear limits, special counsel filing says, and Trump should be tried for efforts to overturn 2020 election”, *The Conversation*, 3 October 2024 στο [Presidential immunity has clear limits, special counsel filing says, and Trump should be tried for efforts to overturn 2020 election](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

ειδήσεων περί νοθείας, οι απειλές κατά πολιτειακών εκπροσώπων με ζητούμενο την αλλοίωση των εκλογικών αποτελεσμάτων, η επιμονή του απερχόμενου προέδρου προς τον αντιπρόεδρο Mike Pence για μη επικύρωση του τελικού εκλογικού αποτελέσματος, είναι μερικές μόνο από τις κατηγορίες που βάρυναν τον D. Trump κατά τη δικαστική παραπομπή του.

Τόσο οι δικαστές της μειοψηφίας όσο και η θεωρία επισήμαναν εμφατικά τους κινδύνους που επάγεται η προαναφερθείσα ανιστόρητη και χωρίς νομολογικό προηγούμενο κρίση του δικαστηρίου ως προς την ισορροπία του πολιτεύματος⁵⁸. Οι προεδρικές υπερεξουσίες σε συνδυασμό με την αδόκιμη διάκριση μεταξύ “official responsibilities” και λοιπών αρμοδιοτήτων του προέδρου –πρακτικά μη οριοθετήσιμα υποσύνολα– εγκαθιδρύουν το απόλυτο ακαταδίωκτο προσομοιώνοντας τον επικεφαλής της αμερικανικής εκτελεστικής εξουσίας με πανίσχυρο βασιλικό μονάρχη. Στην πραγματικότητα, δηλαδή, αναιρείται η ουσία της δημοκρατικής αρχής και ο διάχυτος έλεγχος των πολιτειακών οργάνων· πρωτίστως δε, η θεμελιώδης αρχή “no man is above the law”⁵⁹, ενώ το πλαίσιο καθίσταται κατ’ εξοχήν ευεπίφορο για κατάχρηση εξουσίας και εν γένει αυθαίρετη δράση εκ μέρους του ισχυρότερου πολιτειακού οργάνου.

Χωρίς να μπορεί κανείς να προγνώσει με ακρίβεια ποια θα ήταν η κατάσταση των πραγμάτων σήμερα, αν το Supreme Court δεν είχε διασφαλίσει ανάλογο εύρος ανέλεγκτης δράσης στο πεδίο των προεδρικών αρμοδιοτήτων, είναι πάντως δύσκολο να αποσυνδέσει τις συνέπειες της επίμαχης απόφασης από τη φορά των εξελίξεων και τις συνέπειες αλληλοδιάδοχων πρωτοβουλιών του D. Trump, όπως αυτές καταγράφονται από την έναρξη της νέας θητείας του. Με άλλα λόγια, η υπερενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας και η παραγόμενη ασυμμετρία σε βάρος των άλλων πολιτειακών λειτουργιών προοικονόμησαν, εν πολλοίς, το νέο ύψος διοίκησης κατά την άσκηση «επίσημων αρμοδιοτήτων» του προέδρου και εκείνων των «πράξεων που εμπίπτουν στην αποκλειστική εξουσία του, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα».

Στη διαμορφωμένη αυτή πραγματικότητα, ως προστεθεί ο ειδικός ρόλος που διαδραματίζει, κυρίως λόγω της θεσμικής του αποστολής στην αμερικανική έννομη τάξη, ο Attorney General. Εν προκειμένω, η έμφαση στην επιλογή Γενικού Εισαγγελέα – Υπουργού Δικαιοσύνης (Attorney General), πλήρως εναρμονισμένου με τις αρχές του δόγματος «νόμος και τάξη», διευκολύνει σε σημαντικό βαθμό την οριοθέτηση των προτεραιοτήτων της νέας διοίκησης. Η δυσaráεσκεια του προέδρου Trump από τους χειρισμούς του προκατόχου της θέσης, στο ζήτημα της διερευνώμενης αθέμιτης ρωσικής επιρροής ως προς τη διαμόρφωση του εκλογικού αποτελέσματος του 2016 και

⁵⁸ Βλ. ενδεικτικά, Metzger G.E., “Disqualification, immunity, and the presidency”, *Harvard Law Review*, 2025 [vol. (138), iss. (6)], σελ 112 επ., Squires C., “Writing a Rule for the Aegis: Subordinate Criminal Liability After Trump v. United States”, *Yale Law Journal*, 30 November 2025 στο [Carter Squires Writing a Rule for the Aegis: Subordinate Criminal Liability After <i>Trump v. United States</i> | Yale Law Journal](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Black B., “Trump v. United States and the Ethics of Presidential Immunity”, *Santa Clara University Markkula, Center for Applied Ethics*, 7 July 2025 στο [Trump v. United States and the Ethics of Presidential Immunity - Markkula Center for Applied Ethics](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Whittington K.E., “Presidential immunity”, *Cato Supreme Court Review*, 2024, σελ. 283 επ. –στο [cato-supreme-court-review-2023-2024-13.pdf](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁵⁹ Η μειοψηφίσασα δικαστής Sonia Sotomayor επισημαίνει χαρακτηριστικά: “The relationship between the President and the people he serves has shifted irrevocably. In every use of official power, the President is now a king above the law”.

ο συνακόλουθος κίνδυνος αναζήτησης οικείων ευθυνών⁶⁰ ανέδειξαν το ζήτημα σε προσωπική αγωνία και μείζονα προτεραιότητα του προέδρου, κατά την έναρξη της νέας θητείας.

Η κρισιμότητα της επιλογής είναι αυταπόδεικτη, καθώς ο Attorney General δεν ίσταται απλώς ως επικεφαλής του Υπουργείου Δικαιοσύνης· στις αρμοδιότητές του εμπίπτει, μεταξύ άλλων, η εποπτεία κάθε δικαστικής υπόθεσης που αφορά την κυβέρνηση και τις ομοσπονδιακές υπηρεσίες των ΗΠΑ, ενώ, επίσης, προΐσταται όλων των πολιτειακών εισαγγελιών και κρίσιμων υπηρεσιών, του Federal Bureau of Investigation (FBI) περιλαμβανομένου⁶¹. Γίνεται συνεπώς κατανοητή η δύναμη που προσκτάται η προεδρική εξουσία, όταν έχει διασφαλιστεί η σύμπλευση της δράσης του Attorney General με τις προτεραιότητες του επικεφαλής της εκτελεστικής λειτουργίας. Η επιλογή της Pam Bondi στη θέση αυτή, στενής συνεργάτιδας του προέδρου και πληρεξουσίας δικηγόρου του σε σειρά εκκρεμών προσωπικών υποθέσεων του ενώπιον της δικαιοσύνης, εγγυάται μια τέτοια προοπτική^{62,63}.

Περαιτέρω, η ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας ερείδεται στην προοδευτική εμπέδωση της αντίληψης περί δυνατότητας του προέδρου να προχωρεί σε ανατιολόγητη απομάκρυνση των διοικήσεων των ανεξάρτητων ομοσπονδιακών αρχών (independent federal agencies), η λειτουργία των οποίων στηρίζεται κυρίως σε αυξημένες εγγυήσεις μη ιεραρχικής –εν στενή εννοία– υπαγωγής. Επί της αρχής, η πρόωρη λήξη των επίμαχων θητειών ως εξαιρετικό μέτρο χωρεί μόνο για σπουδαίο λόγο⁶⁴, δεδομένου ότι, για τη στελέχωση των υπό συζήτηση θέσεων πλέον της τεχνοκρατικής επάρκειας, συναξιολογείται το εγνωσμένο κύρος και το ήθος των υποψηφίων⁶⁵.

⁶⁰ Στη διάρκεια της πρώτης προεδρικής θητείας, ο Trump απομάκρυνε τον Jeff Sessions από τη θέση του Attorney General, καθώς η αυτοεξαίρεσή του από την έρευνα για τη ρωσική ανάμιξη θεωρήθηκε προδοτική σε σχέση με τα συμφέροντα του προέδρου – βλ. επιγραμματικά in Handschin Y., “Loyalty-based appointments in Trump’s cabinet and their impact on democracy”, *The Revere*, 31 May 2025 στο [Loyalty-based appointments in Trump’s Cabinet and their Impact on Democracy – The Revere](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁶¹ Βλ. αναλυτικά 28 U.S. Code, Chapter 31, Part II, *The Attorney General*, κυρίως, παρ. 503, 519 επ. και 531 -.

⁶² Η Pam Bondi επελέγη τελικώς στη θέση του Matt Gaetz, ο οποίος υπήρξε η αρχική πρόταση του D. Trump για τη θέση του Attorney General. Η υποψηφιότητα του Gaetz δεν ευοδώθηκε, καθώς υπήρξαν καταγγελίες σε βάρος του για αδικήματα σχετικά με χρήση ναρκωτικών ουσιών και σεξουαλική συνεύρεση με ανήλικη – βλ. σχετικά Gerstein J., “Swapping Bondi for Gaetz eases fears at Justice Department, but only a little”, *Politico*, 23 November 2024 στο [Swapping Bondi for Gaetz eases fears at Justice Department, but only a little - POLITICO](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Barrett D., Haberman M., Lipton E., Vogel K., “Trump Picks Pam Bondi, Florida’s Former Top Prosecutor, for Attorney General After Matt Gaetz Withdraws”, *The New York Times*, 21 November 2024 στο [Trump Picks Pam Bondi for Attorney General After Matt Gaetz Withdraws - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁶³ Η βασική αντίρρηση ως προς την υποψηφιότητα της Bondi αφορά τον πλήρη ιδεολογικό και πολιτικό ετεροκαθορισμό της από τον πρόεδρο Trump – ακόμα και σε σχέση με τις διακηρυγμένες εκδικητικές προθέσεις του σε βάρος κομματικών αντιπάλων του -. Είναι χαρακτηριστική η ταύτιση μεταξύ αφοσίωσης προς τον πρόεδρο και αφοσίωσης προς το Σύνταγμα *per se*, όπως αυτή αποτυπώνεται σε μια από τις αρχικές κατευθυντήριες οδηγίες της Bondi προς τους εισαγγελείς – βλ. Huq A., “Short Cuts: Executive Hyperactivity”, *London Review of Books*, 6 March 2025 [vol. (47), no (4)] στο [Aziz Huq · Short Cuts: Executive Hyperactivity](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Βλ. επίσης, Khardori A., “What I learned by watching every Pam Bondi speech - The Trump loyalist is a new kind of attorney general”, *Politico Magazine*, 7 October 2025 στο [What I Learned By Watching Every Pam Bondi Speech - POLITICO](#), (πρόσβαση 05.01.2026), όπου έμφαση στην αμέριστη – στα όρια της προσωποληψίας – αναφοράς της Pam Bondi στον πρόεδρο Trump.

⁶⁴ “*inefficiency, neglect of duty, or malfeasance in office*”, κατά τη συνήθη διατύπωση – βλ. για παράδειγμα, Federal Trade Commission Act 1914, παρ. 41 -.

⁶⁵ Η νομολογιακή κατοχύρωση αυτής της θέσης διαθέτει ιστορικό βάθος· ανάγεται στην απόφαση *Humphrey’s Executor v. United States*, 295 U.S. 602 (1935), η οποία θεωρείται ως ιδρυτική νομολογιακή αναφορά της

Πλην όμως, η πάγια νομολογιακή θέση του Supreme Court κλονίστηκε ήδη στη διάρκεια της πρώτης θητείας Trump. Συγκεκριμένα, στην απόφαση *Seila Law LLC v. Consumer Financial Protection Bureau*, 591 U.S. 197 (2020), το δικαστήριο έκρινε, με πλειοψηφία πέντε ψήφων έναντι τεσσάρων, ότι η δυνατότητα αιτιολογημένης μόνο απομάκρυνσης του προέδρου της μονοπρόσωπης ανεξάρτητης αρχής Consumer Financial Protection Bureau θέτει υπέρμετρους περιορισμούς στην υλοποίηση της κυβερνητικής πολιτικής⁶⁶. Περαιτέρω, ήδη, το Supreme Court χορήγησε προσωρινή εντολή υπέρ της διοίκησης για μη αναστολή της απόφασης απόλυσης των επικεφαλής του National Labor Relations Board και του Merit Systems Protection Board⁶⁷. Το βασικό επιχείρημα, που επανέρχεται και εδώ, συνίσταται πρωτίστως στην ανάγκη αναγνώρισης ευρείας διακριτικής ευχέρειας, κατά την άσκηση των προεδρικών αρμοδιοτήτων ως συμμετρικό προαπαιτούμενο έναντι της αξίωσης λογοδοσίας: η τελευταία βαρύνει πρωτίστως τον πρόεδρο ως επικεφαλής της εκτελεστικής λειτουργίας. Θα στερούνταν δε, ουσιαστικού περιεχομένου, εάν ο πρόεδρος δεν διαθέτει αποτελεσματικά μέσα υλοποίησης των δημόσιων πολιτικών, κατά τον προγραμματικό σχεδιασμό του κόμματός του.

Στην καταληκτική σκέψη της μειοψηφίας⁶⁸, ωστόσο, αποδίδεται εκτύπως η ανησυχία για τη νομολογιακή στροφή του δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, η μειοψηφία ανακαλεί την κλασική διαπίστωση του Hamilton, σύμφωνα με την οποία η αυτοδέσμευση της δικαστικής κρίσης από αυστηρούς κανόνες και νομολογιακά προηγούμενα είναι αναγκαίος όρος για την αποτροπή του

συνταγματικής κατοχύρωσης των ανεξάρτητων αρχών. Εν προκειμένω, η υπόθεση αφορούσε την απομάκρυνση του επικεφαλής του Federal Trade Commission, με απόφαση του προέδρου Franklin D. Roosevelt για λόγους που συνδέονταν με την αντίσταση που προέβαλε ο William E. Humphrey - ορισθείς στη διάρκεια της προηγούμενης κυβερνητικής θητείας των ρεπουμπλικανών – ως προς την υλοποίηση πολιτικών του New Deal. Ο αντίλογος στη θέση αυτή του Supreme Court συνίσταται στον περιορισμό της προεδρικής εξουσίας και στις απορρέουσες δυσχέρειες, κατά την υλοποίηση της κυβερνητικής πολιτικής – βλ. ενδεικτικά, Vansickle A., “For landmark test of executive power, Echoes of a 1930s Supreme Court battle”, *The New York Times*, 7 December 2025 στο [For Landmark Test of Executive Power, Echoes of a 1930s Supreme Court Battle - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Crane D.E., “Debunking Humphrey’s Executor”, *George Washington Law Review*, 2015 [vol. (83), iss. (6)], σελ. 1835 επ. στο ["Debunking Humphrey's Executor"](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Strauss P.L., “On the difficulties of generalization – PCAOB in the footsteps of Myers, Humphrey’s Executor, Morrison and Freytag”, *Cardozo Law Review*, 2011 (32), σελ. 2255 επ. στο ["On the Difficulties of Generalization—PCAOB in the Footsteps of Myers, Humphrey's Executor, Morrison and Freytag"](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁶⁶ Βλ. ενδεικτικά, Cantu E., “Seila Law as separation-of-powers posturing”, *Georgetown Law Journal*, 2021 (110), σελ. 1 επ. στο [Seila Law as Separation-of-Powers Posturing](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Schultz Bressman L., “What Seila Law says about Chief Justice Robert’s view of the administrative state” in *Seila Law and the Robert’s Court*, *The University of Chicago Law Review Online*, 27 August 2020 στο [What Seila Law Says About Chief Justice Roberts’ View of the Administrative State – The University of Chicago Law Review Online](#) -.

⁶⁷ Βλ. *Trump et al. v. Gwynne A. Wilcox et al.*, 605 U.S. 2025 (no 24A966), με ψήφους έξι – τρία. Προς την ίδια κατεύθυνση άλλωστε, αναμένεται να οριστικοποιηθεί η απόφαση του Supreme Court κατά την κύρια εκδίκαση της υπόθεσης – βλ. ενδεικτικά, Biskupic J., “Roberts and Kagan prepare for another showdown on executive power”, *CNN*, 5 December 2025 στο [Roberts and Kagan prepare for another showdown on executive power | CNN Politics](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Totenberg N., “Supreme Court allows Trump to fire members of independent agency boards — for now”, *NPR*, 22 May 2025 στο [Supreme Court allows Trump to fire members of independent agency boards — for now : NPR](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁶⁸ Όπως αυτή συνετάγη από την Associate Justice Elena Kagan, της οποίας η δογματική και νομολογιακή διάσταση απόψεων επί του ζητήματος, με τον Chief Justice και πρόεδρο του Supreme Court, John Roberts, διαθέτει βάθος δεκαετιών – βλ. σχετικά BISKUPIC (J.), “Roberts and Kagan prepare for another showdown on executive power”, ... , ο.π., προηγούμενη υποσημείωση -.

κινδύνου αυθαίρετης άσκησης του δικαιοδοτικού έργου⁶⁹. Η μειοψηφία εκτιμά ότι η επίμαχη προσωρινή διαταγή προκρίνει την ικανοποίηση του υποβληθέντος από τον πρόεδρο αιτήματος, σε αντιδιαστολή προς την εγγυητική θέση του Hamilton και τη νομολογιακή ιστορία του δικαστηρίου^{70,71}.

Η ενίσχυση των προσωποπαγών κριτηρίων, ωστόσο, δεν εξαντλείται αποκλειστικά στις επιτελικές θέσεις ή στους ρόλους ευθύνης εντός της διοίκησης. Είναι γεγονός ότι η αντίληψη για τη στελέχωση της διοίκησης ειδικά, κατά τη δεύτερη προεδρική θητεία Trump, ανέτρεψε ριζικά τη μακρά παράδοση επιλογών με κριτήρια που χωρίς να παραβλέπουν εντελώς τη σύμπλευση των υποψηφίων με τις θεμελιώδεις αρχές του κυβερνητικού προγράμματος και την πολιτική αφοσίωσή τους στο πρόσωπο του προέδρου, δεν αγνοούσαν ωστόσο, την τεχνοκρατική επάρκεια, την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα και την ηθική συγκρότησή τους. Πλέον, είναι διάχυτη η εκτίμηση ότι ζητούμενο κατέστη η υποτελής –ρηματική και έμπρακτη– αναφορά στην προεδρική αυθεντία και η απροϋπόθετη προσήλωση στην κεφαλή της εκτελεστικής εξουσίας⁷².

⁶⁹ Βλ. *The Federalist* (no 78), ed. by J.E. Cooke, Middletown, Conn, Wesleyan University Press, 1961, pp. 529 et s.

⁷⁰ Επί λέξει, κατά το πρωτότυπο κείμενο: “*To avoid an arbitrary discretion in the courts,» Hamilton wrote, «it is indispensable that they should be bound down by strict rules and precedents.» Federalist No. 78, p. 529 (J. Cooke ed. 1961). Today’s order, however, favors the President over our precedent; and it does so unrestrained by the rules of briefing and argument—and the passage of time— needed to discipline our decision-making. I would deny the President’s application. I would do so based on the will of Congress, this Court’s seminal decision approving independent agencies’ for-cause protections, and the ensuing 90 years of this Nation’s history. Respectfully, I dissent”.*

⁷¹ Συναφώς βλ. περί της συνοπτικής απομάκρυνσης δεκάδων δικαστών μετανάστευσης (immigration judges), το υπηρεσιακό καθεστώς των οποίων δεν περιβάλλεται από εγγυήσεις ανάλογες με τις προβλεπόμενες στο Article III, U.S. Constitution. Ειδικότερα, πρόκειται για διακριτή κατηγορία δημόσιων λειτουργών ευθέως υπαγόμενων στον Attorney General. Μεταξύ των κριτηρίων παύσης στην υπό συζήτηση εξέλιξη, εκτιμάται ότι καθοριστικότερο ρόλο διαδραμάτισε η απροθυμία για την υλοποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής της κυβέρνησης Trump – βλ. ενδεικτικά, CONLEY (J.), “Monday afternoon massacre’: Trump fires 8 immigration judges in NYC”, *Common Dreams*, 2 December 2025 στο [‘Monday Afternoon Massacre’: Trump Fires 8 Immigration Judges in NYC | Common Dreams](#), (πρόσβαση 29.12.2025), Ley A., “Trump administration fires 8 immigration judges in New York”, *New York Times*, 1st December 2025 στο [Trump Administration Fires 8 Immigration Judges in New York - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Santana R., “Trump administration fires 17 immigration court judges across ten states, union says”, *Associated Press*, 16 July 2025 στο [Trump administration fires 17 immigration court judges across ten states | AP News](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Ward M., “Trump administration fires new immigration judges”, *Politico*, 15 February 2025 στο [Trump administration fires new immigration judges - POLITICO](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁷² Η σχετική ανησυχία διατυπώνεται από έγκυρες φωνές και εστιάζει στην αλλοίωση των κριτηρίων κατά τη διαμόρφωση της νέας διοικητικής ανθρωπογεωγραφίας. Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για επικράτηση της “fealty” ως έννοιας κατάλοιπη από τα μεσαιωνικά συστήματα εξουσίας έναντι της γενικά αποδεκτής “loyalty” ως εύλογης προσδοκίας και ανεκτής προϋπόθεσης για τη στελέχωση κυρίως επιτελικών θέσεων, εντός του διοικητικού μηχανισμού – βλ. Bolton J.R., “Presidents expect loyalty. Trump demands fealty”, *The New York Times*, 5 January 2025 στο [Opinion | John Bolton: For Donald Trump, the Only Loyalty Is Fealty - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026). Σημειωτέον ότι ο J.R. Bolton προέρχεται από το ρεπουμπλικανικό κόμμα και πριν συγκρουστεί σφοδρά με τον πρόεδρο Trump, είχε υπάρξει κορυφαίος κυβερνητικός αξιωματούχος, όπως σύμβουλος εθνικής ασφάλειας (US National Security Advisor), κατά την πρώτη θητεία Trump (09.04.2018 - 10.09.2019) και πρεσβευτής των ΗΠΑ στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (US Ambassador of the UN), κατά τη δεύτερη προεδρική θητεία του G. W. Bush (02.08.2005 – 31.12.2006). Βλ. επίσης, Handschin Y., “Loyalty-based appointments in Trump’s cabinet and their impact on democracy”, ... , ο.π., υποσ. 60 και Lee M., Madhhani A., Colvin J., “Inside the Trump White House’s intense screening of job-seekers”, *Associated Press*, 25 January 2025 στο [Inside the Trump White House’s intense screening of job-seekers | AP News](#), (πρόσβαση 05.01.2026), με έμφαση στη διάκριση μεταξύ επιλογών επί τη βάσει της εν γένει δέσμευσης των υποψηφίων προς τις αρχές της κυβερνητικής πολιτικής και της ιδιαιτερότητας που καταγράφεται ειδικά στην περίοδο της δεύτερης θητείας Trump, όπου γίνεται παραβολικά λόγος για απαιτήσεις

B. Εγγενείς αδυναμίες στη λειτουργία της δικαιοσύνης ως επίταση του αδιεξόδου

Σε κάθε περίπτωση –και αυτό δεν αφορά την αμερικανική ιδιοπροσωπία, η δικαστική αποκατάσταση της νομιμότητας υπολείπεται εγγενώς και για λόγους συναρτώμενους με τη διαδικαστική ροή καθαυτή· από την εισαγωγή, δηλαδή, μιας υπόθεσης ενώπιον των αρμόδιων δικαστικών σχηματισμών μέχρι την έκδοση εκτελεστής απόφασης –προσωρινής έστω, οι απαιτούμενοι χρόνοι είναι οπωσδήποτε μη ανταγωνιστικοί σε σχέση με την ταχύτητα και την ευελιξία της εκτελεστικής εξουσίας, η οποία διαθέτει κατά κανόνα, την υπεροπλία του διοικητικού μηχανισμού. Η ίδια η φύση του δικαιοδοτικού έργου και η διαβουλευτική διαδικασία παραγωγής του μέχρι την τελεσιδικία κάθε υπόθεσης προϋποθέτουν μακρά επεξεργασία των στοιχείων που συγκροτούν τα πραγματικά και νομικά επίδικα.

Πλέον τούτου, ειδικά για τη διοίκηση Trump, επισημαίνεται προσφύως ότι μεθοδολογικά έχει υιοθετήσει το μάντρα των τεχνολογικών κολοσσών: ταχύτητα και επιθετική τόλμη για κάθε επιδιωκόμενη ανατροπή⁷³. Όσο κι αν οι μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες αποκλίνουν από τα στοιχειώδη της *lege artis* νομοπαραγωγής, η άσκηση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας – ακόμα και προσωρινής– των θιγόμενων, υπόκειται στους αναγκαίους δικονομικούς χρόνους και στα αλληλοδιάδοχα στάδια που προϋποθέτει η αποκρυστάλλωση κάθε δικαστικής κρίσης. Αν, μάλιστα, η διάσταση αυτή συνεκτιμηθεί με τη συχνά προδιαγεγραμμένη εξέλιξη των υποθέσεων που καταλήγουν στο Supreme Court, όπου οι εγκαθιδρυμένοι συσχετισμοί μεταξύ πλειοψηφίας και μειοψηφίας προοιωνίζονται κατά κανόνα, ευνοϊκές κρίσεις για τη διοίκηση⁷⁴, μπορεί κανείς να προγνώσει με ασφάλεια ότι η δικαστική οδός στην παρούσα φάση, αδυνατεί εγγενώς να λειτουργήσει ανασχετικά έναντι του διοικητικού οίστρου.

Την πολυπλοκότητα της κατάστασης επιτείνει, εντούτοις, η αμφισβήτηση ακόμα και της θεμελιακής δέσμευσης της διοίκησης για συμμόρφωση προς το διατακτικό των δικαστικών αποφάσεων. Είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι η γενεαλογική –ως ερειδόμενη στην αρχή διάκρισης των λειτουργιών– υποχρέωση συμμόρφωσης, όπως αυτή προσλαμβάνεται εντός κάθε δικαιοκρατικού συστήματος δημοκρατικής διακυβέρνησης⁷⁵, τίθεται εν αμφιβόλω όχι απλώς σε επίπεδο παραπολιτικής εικοτολογίας ή αντιπολιτευτικής εκτόνωσης. Η υπονόμηση εκπορεύεται από τα πλέον επίσημα χείλη, ενώ οι εντυπώσεις που παράγονται διαθέτουν το ειδικό βάρος και την επιδραστικότητα του εξουσιαστικού λόγου.

προσαρμογής της συμπεριφοράς των υποψηφίων με φορά «πολιτικών ηλιοτροπίων» (“*political litmus*”), στα όρια του κομματικού ομορτισμού.

⁷³ Επί λέξει: “*move fast and break things*” - βλ. Sen M., “Why federal courts are unlikely to save democracy from Trump’s and Musk’s attacks”, *Harvard Kennedy School, Ash Center for Democratic Governance and Innovation*, 12 February 2025 στο [Why federal courts are unlikely to save democracy from Trump’s and Musk’s attacks – Ash Center](#), (πρόσβαση 05.01.2026), όπου ομοίως διαπιστώνεται ότι στην πράξη, τα αμερικανικά δικαστήρια δεν ανταποκρίνονται σε χρόνους συγκρίσιμους προς τους αντίστοιχους της διοίκησης, ούτε άλλωστε, οι λειτουργικές προδιαγραφές τους επιτρέπουν τέτοιες επιταχύνσεις. Επίσης, βλ. Schwartz M., “Why federal courts may be the last bulwark against Trump”, ... , ο.π., υποσ. 54.

⁷⁴ Βλ. εισαγωγικές επισημάνσεις της παρούσας μελέτης.

⁷⁵ Όπως ο καταστατικό προορισμός της δικαστικής λειτουργίας αποτυπώνεται ήδη από το 1803, διά χειρός John Marshall στην περιώνυμη απόφαση του Supreme Court, *Marbury v. Madison* [*William Marbury v. James Madison, Secretary of States of the United States*, 5 U.S. (1 Cranch) 137, 177 (1803)]: «Είναι κατεξοχήν αρμοδιότητα και καθήκον της δικαστικής εξουσίας να ερμηνεύει τον νόμο κατά την εφαρμογή του» - επί λέξει, από το πρωτότυπο κείμενο: “*It is emphatically the province and duty of the Judicial Department to say what the law is*” -.

Ενδεικτικά, ο ίδιος ο πρόεδρος Trump διατύπωσε αποφθεγματικά τη βεβαιότητα ότι δεν υφίσταται παραβίαση του νόμου, όταν πρόκειται για πράξεις που στοχεύουν στη σωτηρία της πατρίδας⁷⁶. Η ναπολεόντεια διαπίστωση⁷⁷ –δηλωτική, σε κάθε περίπτωση, της αυταρχικής θεώρησης του προεδρικού ρόλου– είναι επαρκώς διαφωτιστική ως προς τον αυτοπροσδιορισμό του υπό την ιδιότητα του επικεφαλής της εκτελεστικής λειτουργίας. Τη σωτηριολογική αντίληψη της αποστολής του, ειδικότερα, ενίσχυσε μάλιστα, η δολοφονική απόπειρα εναντίον του, στη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας. Έκτοτε, ενισχύθηκε η πεποίθηση περί άνωθεν συνέργειας για την εκπλήρωση του θεάρεστου έργου⁷⁸.

Είναι γεγονός ότι ο ακραίος χαρακτήρας τέτοιων δημόσιων παρεμβάσεων δοκιμάζει ή υπερβαίνει τα συνταγματικά όρια επί του πεδίου, όπου ασκούν τις αρμοδιότητές τους διακριτά πολιτειακά όργανα⁷⁹. Δεν είναι, πάντως, η πρώτη φορά που η υπέρβαση των προεδρικών αρμοδιοτήτων αποδίδεται σε σκοπούς δημοσίου συμφέροντος συναρτώμενους με τη διασφάλιση υπέρτερων αξιών. Ενδεικτικά, θυμίζουμε τη δικαιολογητική βάση των διευρυμένων τηλεφωνικών παρακολουθήσεων στη διάρκεια της θητείας του προέδρου Richard Nixon, η οποία συνίστατο, κατά τον ίδιο, στην ανάγκη θωράκισης της χώρας έναντι εξωτερικών απειλών. Επ’ αυτής της αδιαπραγμάτευτης προτεραιότητας, ο Nixon εκτιμούσε ότι ερείδεται η εγγενής εξουσία του προέδρου να εντέλλεται ακόμα και την παραβίαση νόμων⁸⁰.

Η τυπολογία των υπέρτερων σκοπών, στην περίπτωση του προέδρου Trump, δεν μοιάζει να εξαντλείται στο κλασικό πεδίο της εθνικής ασφάλειας και των εξωτερικών απειλών. Οι πρωτοβουλίες για αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης –σε επίπεδο τόσο οργανωτικό, όσο και στελεχειακού δυναμικού– συνδέονται πρωτίστως με ζητήματα εσωτερικής πολιτικής: ανάγονται δε στις προγραμματικές δεσμεύσεις της κυβέρνησης για ανασχεση αριστερόστροφων τάσεων σε

⁷⁶ Επί λέξει, από ανάρτηση της 15^{ης} Φεβρουαρίου 2025 στα κοινωνικά δίκτυα: “*He who saves his country does not violate any law*”.

⁷⁷ Η αποδιδόμενη στον Ναπολέοντα Βοναπάρτη αποφθεγματική αναγνώριση της μοναρχικής παντοδυναμίας είναι ενδεικτική του νέου ύφους διοίκησης – βλ. ενδεικτικά, Chiacu D., “Trump: If it saves the country, it's not illegal”, www.reuters.com, 16 February 2025 στο [Trump: If it saves the country, it's not illegal | Reuters](https://www.reuters.com/trump-if-it-saves-the-country-it-s-not-illegal-2025-02-16/), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁷⁸ Βλ. ενδεικτικά, Gad Roisman Sh., “President Trump in the Era of Exclusive Powers”, *Harvard Law Review*, 12 April 2025 στο [President Trump in the Era of Exclusive Powers - Harvard Law Review](https://www.harvardlawreview.org/president-trump-in-the-era-of-exclusive-powers/), (πρόσβαση 05.01.2026), Scheppele K.L., “Trump’s counter-constitution: «He who saves his Country does not violate any Law»”, *Verfassungsblog*, 21 February 2025 στο [Trump’s Counter-Constitution](https://www.verfassungsblog.de/trumps-counter-constitution/), (πρόσβαση 05.01.2026), Bangalore Prakash Sh., “The fearless executive, crime, and the separation of powers”, *Virginia Law Review*, 2025 [vol. (111), iss. (1)], σελ. 1 επ. στο [The Fearless Executive, Crime, and the Separation of Powers - Virginia Law Review](https://www.vlr.org/the-fearless-executive-crime-and-the-separation-of-powers/), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁷⁹ Συναφώς επισημάνθηκε ότι πρόκειται για θεώρηση που πρακτικά αμνηστεύει τους αυτουργούς παράνομων πράξεων, ενώ παράλληλα λειτουργεί ως πρόκληση εκ μέρους του προέδρου, ο οποίος μοιάζει να δοκιμάζει τα απώτατα όρια της αρχής διάκρισης των λειτουργιών – βλ. Norm Eisen in Chiacu D., “Trump: If it saves the country, it's not illegal”, ,ο.π. ., προηγούμενη υποσημείωση -

⁸⁰ Επί λέξει, κατά την αντίληψη του προέδρου Nixon : “*When a President does it, that means that is not illegal*” - βλ. “Nixon talks - Richard Nixon interview with David Frost”, *Time*, 9 May 1977 και επίσης, Naughton J.M., “Nixon says a President can order illegal actions against dissidents”, *The New York Times*, 19 May 1977 στο [Nixon Says a President Can Order Illegal Actions Against Dissidents - The New York Times](https://www.nytimes.com/1977/05/19/us/politics/nixon-says-a-president-can-order-illegal-actions-against-dissidents.html), (πρόσβαση 05.01.2026), “Transcript of Frost's television interview”, *The New York Times*, 5 May 1977 στο [Transcript of Frost's Television Interview - The New York Times](https://www.nytimes.com/1977/05/05/us/politics/transcript-of-frost-s-television-interview.html), (πρόσβαση 05.01.2026).

ζητήματα φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, βιολογικού ντετερμινισμού και ριζοσπαστικών ιδεολογιών, υπονομευτικών ως προς την εν γένει λειτουργία της πυρηνικής οικογένειας⁸¹.

Η άρνηση της διοίκησης να υλοποιήσει εκ των ενόντων τα παραγγελλόμενα από τις δικαστικές αποφάσεις δημιουργεί τις προϋποθέσεις για διευρυμένη συνταγματική αποσταθεροποίηση, καθώς σχετικοποιεί την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ των επιμέρους λειτουργιών της πολιτείας και των σχετικώς επιφορτισμένων οργάνων. Με άλλα λόγια, σε μια τέτοια εξέλιξη, κυφορούνται οι προϋποθέσεις για γενικευμένη πολιτική ανυπακοή, καθώς παράγεται άλλοθι για διάχυτη αμφισβήτηση της αξιοπιστίας κάθε δημόσιου οργάνου και της κανονιστικής δεσμευτικότητας των πράξεών του⁸².

Είναι χαρακτηριστική –στα όρια της σπασμοδικότητας– η αντίδραση που προκάλεσε η προσπάθεια του δικαστή Boasberg να προχωρήσει σε διερεύνηση των ευθυνών της διοίκησης για μη συμμόρφωση με απόφασή του σε σχέση με παράνομη μεταγωγή Βενεζουελάνων σε διαβόητο κατάσταση κράτησης του Ελ Σαλβαδόρ⁸³. Η αντιμετώπιση της πρόθεσης του Boasberg για ενεργοποίηση των διατάξεων περί καταλογισμού ευθυνών στους ενεχόμενους, αν όχι ως παραδοξότητα, τουλάχιστον ως ανοίκεια πρωτοβουλία, είναι δηλωτική της κατηγορηματικής απροθυμίας της υψηλής διοίκησης να λειτουργήσει με όρους θεσμικής συμμετρίας. Εν προκειμένω, η επικείμενη δικαστική έρευνα ανεστάλη προσωρινά με απόφαση που έλαβε κατά πλειοψηφία, τριμελές εφετείο της Washington, όπου προσέφυγε η διοίκηση επιδιώκοντας την παύση της διαδικασίας⁸⁴. Παράλληλα, επιχειρήθηκε η αφαίρεση της υπόθεσης από τον δικαστή Boasberg για λόγους σχετιζόμενους με υπόνοιες μεροληπτικής επιμονής στον χειρισμό της, ενώ άκρως απαξιωτικοί υπήρξαν οι χαρακτηρισμοί που αποδόθηκαν στη μεθοδολογική προσέγγιση του Boasberg ως επισπεύδοντος⁸⁵.

Συμπεραίνοντας προσωρινά –ως έχει η κατάσταση έως σήμερα

Η καταγκιστική πολιτική και κοινωνική καθημερινότητα στις ΗΠΑ, σε συνδυασμό με την πρόδηλη αμηχανία της δικαστικής λειτουργίας ως προς την αντιρρόπηση ακόμα και πρόδηλων παρεκβάσεων της κυβερνητικής δράσης, θέτει ευρύτερα ζητήματα υπό την οπτική της λειτουργίας

⁸¹ Βλ. σχετικά in Haberman M., Savage Ch., Swan J., “Trump suggests no laws are broken if he’s saving his country”, *New York Times*, 15 February 2025 στο [Trump Suggests No Laws Are Broken if He’s ‘Saving His Country’ - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁸² Συναφώς, ο Aziz Huq, καθηγητής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Σικάγο, διαβλέπει στην περιφρόνηση των δικαστικών αποφάσεων το ιδανικό πρόσχημα για την αποτίναξη κάθε θεσμικής δέσμευσης· εξηγεί ότι δεν πρόκειται απλώς για μονοθεματική ανταρσία, αλλά για αφετηριακό γεγονός συνολικής κακοφωνίας εκ μέρους εκείνων, τη συμπεριφορά των οποίων καλείται να ρυθμίσει η οργανωμένη πολιτεία – βλ. in Palma S., “US judges are the last line of resistance against Donald Trump”.

⁸³ Ο.π., ενότητα 1.Β της παρούσας ανάπτυξης.

⁸⁴ Βλ. Feuer A., “Appeals court halts, for now, contempt inquiry into deportation flights”, *New York Times*, 12 December 2025 στο [Appeals Court Halts, for Now, Contempt Inquiry Into Deportation Flights - The New York Times](#) (πρόσβαση 05.01.2026), και επίσης εδώ η υποβληθείσα από τη διοίκηση αίτηση αναστολής: [gov.uscourts.dcd.278436.206.0.pdf](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁸⁵ Ειδικότερα, έγινε λόγος για «ιδιόρρυθμη και εσφαλμένη έρευνα που προοιωνίζεται παρωδία», [επί λέξει: “an idiosyncratic and misguided inquiry” that “portends a circus”] – βλ. Gerstein J., Cheney K., “DOJ skewers judge as it seeks to quash contempt proceedings”, *Politico*, 12 December 2025 στο [DOJ skewers judge as it seeks to quash contempt proceedings - POLITICO](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

των θεσμικών αντιβάρων. Η αποτελεσματικότητά τους συνιστά δείκτη ποιοτικής αξιολόγησης της δημοκρατίας καθαυτής ως προς την εφαρμοσμένη εκδοχή της. Άλλως, από την αδυναμία των θεσμικών αντιβάρων να ανασχέσουν την κυβερνητική παντοδυναμία συνάγονται ασφαλή τεκμήρια για την παραφθορά του φιλελεύθερου χαρακτήρα της δημοκρατίας. Μια τέτοια εξέλιξη προϊδεάζει βάσιμα για ανελεύθερες εκδοχές δημοκρατίας, όπου δεν αμφισβητείται μεν η εκλογική διαδικασία ως μηχανισμός έγκυρης διάγνωσης της λαϊκής βούλησης, πλην όμως ο σεβασμός της λαϊκής κυριαρχίας εξαντλείται στο χρονικό σημείο της εκλογικής αναμέτρησης⁸⁶. Πέραν τούτου, είναι βέβαιο ότι η προϊούσα αποδυνάμωση –ενίοτε και υπονόμηση– των θεσμών, διά των οποίων εμπεδώνεται εν τοις πράγμασι η εξακολουθητική προσήλωση στη δημοκρατική αρχή, μεταλλάσσει την ουσία καθαυτή του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Η εκ των έσω διάβρωση των θεσμών και η προοδευτική αλλοίωση του καταστατικού τους προορισμού λειτουργούν ως αναπόδραστη οδός για την επικράτηση της ανελεύθερης δημοκρατίας (illiberal democracy). Κι ενώ το φαινόμενο γενικώς δεν ενδημεί αποκλειστικά στην τρέχουσα επικαιρότητα των ΗΠΑ, είναι γεγονός ότι, μετά τον Ιανουάριο του 2025⁸⁷, οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών εκεί, σε συνδυασμό με το ειδικό βάρος της χώρας στην παγκόσμια κλίμακα – οικονομική, πολιτική, στρατιωτική κοκ –, διεθνοποιούν την αγωνία για την οξυτήτα του προβλήματος.

Στην πρόσφατη απόφασή του *Danileț v. Romania*⁸⁸, η ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής: ΕΔΔΑ), θύμισε απερίφραστα ότι οι εγγενείς περιορισμοί

⁸⁶ Πλέον του κλασικού ήδη έργου των Levitsky S. και Zilblatt D., *How democracies die*, New York, Crown Publishers, 2018, βλ. επίσης, Huq A., “America is watching the rise of a dual state - For most people, the courts will continue to operate as usual—until they don’t”, *The Atlantic*, 3 April 2025 στο [America Is Watching the Rise of a Dual State - The Atlantic](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Reed R., “Is the U.S. experiencing a constitutional crisis?”, *Harvard Law Today*, 27 February 2025 στο [Is the U.S. experiencing a constitutional crisis? - Harvard Law School | Harvard Law School](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Lopez G., “A constitutional crisis? - We’re covering an imbalance of power in the government”, *New York Times*, 7 February 2025 στο [A Constitutional Crisis? - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Huq A., Ginsburg T., “How to Lose a Constitutional Democracy,” *UCLA Law Review*, 2018 (65), σελ. 78 επ. στο [How to Lose a Constitutional Democracy?](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁸⁷ Βλ. ενδεικτικά, Jubaer Sh., “Constitutionalism in Crisis: Analyzing the Erosion of Democratic Norms in Comparative Perspective”, *Constitutio Norms in Comparative Perspective*, 2025, Solska M., “Polarization and rule of law crisis—insights from Poland”, *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft*, 2025 (19), σελ. 201 επ. στο [Polarization and rule of law crisis—insights from Poland | Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Drinóczi T. Bién-Kacala A., “Illiberal constitutionalism: the case of Hungary and Poland”, *German Law Journal*, 2019 [vol. (20), iss. (8)], σελ. 1140 επ. στο [Illiberal Constitutionalism: The Case of Hungary and Poland | German Law Journal | Cambridge Core](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

⁸⁸ Βλ. ΕΔΔΑ, *Danileț v. Romania* (aff. no 16915/21), 15 December 2025 – κυρίως, παρ. 142 επ. - και σχετικώς in Lemmens K., “Judges on social media: freedom of expression versus duty of judicial restraint – lessons from *Danileț v. Romania*”, [www.strasbourgobservers.com](#), 7 June 2024 στο [Judges on social media: freedom of expression versus duty of judicial restraint – lessons from Danileț v. Romania - Strasbourg Observers](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Βλ. επίσης, ΕΔΔΑ, *Żurek v. Poland* (aff. no 39650/18), 16 June 2022 και σχετικά in Grabowska-Moroz B., “Żurek v. Poland – when judges become rule of law actors. Challenges and achievements of judicial mobilisation in Poland”, *ERA Forum*, 2023 (24), σελ. 553 επ. στο [Żurek v Poland – when judges become rule of law actors. Challenges and achievements of judicial mobilisation in Poland | ERA Forum](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Wojtanowski M., “ECtHR: *Żurek v. Poland* (application no 39650/18, 16 June 2022): Constitutional crisis and the judge’s freedom of expression”, *Bratislava Law Review*, 2023 [vol. (7), iss. (2)], σελ. 213 επ. στο [\(PDF\) ECtHR: Żurek v. Poland \(Application No. 39650/18, 16 June 2022\): Constitutional Crisis and the Judge’s Freedom of Expression - SCHWARTZ, 09.02.2025a](#), (πρόσβαση 05.01.2026).

της ελευθερίας έκφρασης των δικαστών, συναρτώμενοι με την ανάγκη διασφάλισης του δικαιοδοτικού τους έργου, δεν φτάνουν πάντως μέχρι την πλήρη απαγόρευση εκφοράς κριτικού δημόσιου λόγου. Πολλώ δε μάλλον, όταν οι ταραχώδεις συγκυρίες καθιστούν τη δημόσια τοποθέτησή τους για ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος, όπως πρωτίστως η θεματική του κράτους δικαίου και της εύρυθμης λειτουργίας της δημοκρατίας, όχι απλώς ανεκτή, αλλά ίσως και αναγκαία. Το ΕΔΔΑ προέκρινε, δηλαδή, την προστασία της ελεύθερης έκφρασης των δικαστών, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής: ΕΣΔΑ)⁸⁹, όταν τα επίδικα περί των οποίων τοποθετούνται δημόσια οι δικαστές αφορούν, στη δίνη της συγκυρίας, την προάσπιση της συνταγματικής τάξης. Χωρίς να αναιρείται το καθήκον τους για αμερόληπτη και ανεξάρτητη κρίση, κατά την άσκηση του δικαιοδοτικού τους έργου, οι δημόσιες παρεμβάσεις τους εκλαμβάνονται ως έργο μέριμνα για την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών· διαφορετική εκτίμηση του ζητήματος, θα αποθάρρυνε, ενόψει του κινδύνου επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων, τη δικαστική παρηρησία, αποψιλώνοντας τελικά τον κανονιστικό πυρήνα του δικαιώματος (chilling effect).

Όσο η θεσμική κανονικότητα των ΗΠΑ παραμένει ζητούμενο και οι εξελίξεις μοιάζουν ελάχιστα προβλέψιμες, η ανθεκτικότητα των δικαστών είναι από τις ελάχιστες διεξόδους που φαίνεται υπό προϋποθέσεις, να μπορεί να αποτρέψει την πλήρη κατάρρευση της συνταγματικής νομιμότητας⁹⁰. Η έμφαση στην αντίληψη ότι η απονομή δικαιοσύνης δεν συνιστά απλώς μηχανιστική διαδικασία άκριτης εφαρμογής του κανόνα δικαίου – παραγόμενου είτε από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, είτε από την κανονιστικώς δρώσα διοίκηση– διαμορφώνει το πλαίσιο για την πλήρη ανάπτυξη του δικαιοδοτικού έργου. Ειδικότερα, η αναγωγή κάθε κανόνα δικαίου στις υπερκείμενες συνταγματικές αρχές και η διερεύνηση της συμβατότητάς του με τη *legem supremam*, ανυπερθέτως πριν την *in concreto* εφαρμογή του, συνιστούν, κατά τα διαχρονικώς έγκυρα διδάγματα της *Marbury v. Madison*⁹¹, την πλέον ασφαλή μέθοδο οριοθέτησης του κυβερνητικού μαζιμαλισμού.

Ή, αλλιώς, όπως πρόσφατα επισημάνθηκε: «[τ]ο Σύνταγμα δεν προσφέρεται ως πεδίο πολιτικών παιγνίων επ’ ωφελεία των κυβερνητικών επιδιώξεων»⁹². Η υλοποίηση οποιασδήποτε

⁸⁹ Θυμίζουμε ότι κατά περιεχόμενο του άρθρου 10 παρ. 1 εδ. (α) και (β) ΕΣΔΑ: “Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων”.

⁹⁰ Βλ. Doerfler R., Moyn S., “It’s time to accept that the US supreme court is illegitimate and must be replaced”, *The Guardian*, 19 December 2025 στο [It’s time to accept that the US supreme court is illegitimate and must be replaced | Ryan Doerfler and Samuel Moyn | The Guardian](#), (πρόσβαση 05.01.2026), Graver H.P., “Judges under stress and the duty to resist - What US judges can learn from the German experience”, *Verfassungsblog*, 14 March 2025 στο [Judges Under Stress and the Duty to Resist](#), (πρόσβαση 05.01.2026). – Βλ. όμως διαφορετικά in Glass M., “Is the United States in a constitutional crisis?”, *BU Today*, 20 February 2025, στο [Is the United States in a Constitutional Crisis? | BU Today | Boston University](#), (πρόσβαση 05.01.2026), όπου σύμφωνα με τη Jessica Silbey, καθηγήτρια στο School of Law του Boston University, ουδέποτε στην ιστορία, τα δικαστήρια κατόρθωσαν να αποτρέψουν τον εκφυλισμό της δημοκρατίας· μόνον η οργανωμένη και εξακολουθητική αντίσταση των πολιτών μπορεί να ανατάξει τα δεδομένα.

⁹¹ Ο.π., υποσ. 75, *Marbury v. Madison*, 5 U.S. 137 (1803).

⁹² Αφορμή για την επίμαχη διαπίστωση του δικαστή J.C. Coughenour έδωσε ο δικαστικός έλεγχος εκτελεστικού διατάγματος διά του οποίου επιχειρείται η υλοποίηση της διακηρυγμένης πρόθεσης του προέδρου Trump περί κατάργησης του δικαιώματος κτήσης ιθαγένειας για όλους όσοι γεννιούνται σε αμερικανικό έδαφος. Ακριβέστερα, επισημάνθηκε ότι «*Το Σύνταγμα δεν προσφέρεται ως πεδίο πολιτικών παιγνίων επ’ ωφελεία των κυβερνητικών επιδιώξεων. Εφόσον η κυβέρνηση επιθυμεί να προχωρήσει στην αλλαγή του εξαιρετικού αμερικανικού τρόπου κτήσης ιθαγένειας με τη γέννηση, απαιτείται η αναθεώρηση του Συντάγματος. ... Είναι ζήτημα δικαιοκρατικής τάξης*» - βλ.

μεταρρύθμισης που προσκρούει στη βούληση του συντακτικού νομοθέτη δεν νοείται παρά μόνο διά της συνταγματικής αναθεώρησης. Εξάλλου, “*equal justice under law*”, υπενθυμίζει το ανάγλυφο επιγραφικό απόφθεγμα, όπως αυτό έχει εγχαραχθεί στο αέτωμα της κεντρικής εισόδου, του κτιρίου, όπου στεγάζεται η έδρα του Supreme Court στη Washington D.C.⁹³. Η εμβέλεια του μηνύματος λειτουργεί επαυξητικά σε σχέση με τον ρόλο των δικαστών ως κατ’ εξοχήν εγγυητών των ατομικών ελευθεριών έναντι της κρατικής εξουσίας. Τον λόγο εξηγεί ο Charles Evans Hughes, πρώην πρόεδρος του Supreme Court⁹⁴: η πραγμάτωση της ισότητας ως συστατικό στοιχείο της αποκαταστατικής δικαιοσύνης δεν αφορά μόνον τον νομοθέτη, αλλά και τον δικαστή κατά την εξατομικευμένη εφαρμογή του νόμου.

[Όπου υπήρξε ανάγκη μεταγραφής του κειμένου στην ελληνική γλώσσα, η μετάφραση - ή άλλοτε, απόδοση - έγινε από τη γράφουσα.].

σχετικά, Schwartz M., “Why federal courts may be the last bulwark against Trump”, ... , ο.π., υποσ. 54, Fortin J., “Federal judge deals another blow to Trump’s birthright citizenship order”, *New York Times*, 6 February 2025 στο <https://www.nytimes.com/2025/02/06/us/federal-judge-trump-birthright-citizenship.html>, (πρόσβαση 05.01.2026).

⁹³ Βλ. Schwartz M., “Why federal courts may be the last bulwark against Trump”, ... , ο.π., υποσ. 54. Επίσης, βλ. Kennedy A.M., *Life, Law & Liberty: A Memoir*, Simon & Schuster, 2025 – κυρίως, τον πρόλογο -, Rhode D., “Equal Justice Under Law”, *Markkula Center for Applied Ethics*, 1st January 2000 στο [Equal Justice Under Law - Markkula Center for Applied Ethics](#), (πρόσβαση 05.01.2026) και ενδεικτικά, *Caldwell v. Texas*, 137 U.S. 692 (1891), *Leeper v. Texas*, 139 U.S. 462 (1891), *Maxwell v. Dow*, 176 U.S. 581 (1900).

⁹⁴ Ο Charles Evans Hughes υπήρξε ο 11^{ος} πρόεδρος του Supreme Court, με θητεία κατά την περίοδο 1930-1941, οπότε και ολοκληρώθηκε η κατασκευή του κτιρίου που αποτελεί την έδρα του δικαστηρίου. Από την αλληλογραφία του με τους αρχιτέκτονες που επιμελήθηκαν την κατασκευή προκύπτει ενδιαφέρουσα σημειολογία ως προς την επιλογή του μόντο “*Equal Justice Under Law*” – βλ. K. Kennedy A., “The origin of ‘Equal Justice Under Law’”, *New York Times*, 6 October 2025 στο [Opinion | Justice Anthony Kennedy: The Origin of ‘Equal Justice Under Law’ - The New York Times](#), (πρόσβαση 05.01.2026).